

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Připravenost dětí pro vstup do základního vzdělávání

The readiness of children for the start of compulsory school attendance.

Diplomová práce

Olomouc 2021

Vedoucí práce:

prof. PhDr. Eva Šmelová, Ph.D.

Autor:

Lucie Gajdošíková

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s podporou uvedených zdrojů a literatury.

V Olomouci dne

.....
Lucie Gajdošíková

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat vedoucí práce paní profesorce PhDr. Evě Šmelové, Ph.D, za rady a podporu při zpracovávání diplomové práce a také celé své rodině a přátelům, že mě vždy podporovali, nejen při psaní této diplomové práce, ale také během celého studia na pedagogické fakultě v Olomouci.

Obsah

1	VSTUP DÍTĚTE DO ŠKOLY	8
1.1	Rodina	8
1.2	Typy rodin.....	10
1.3	Školní zralost a připravenost.....	12
1.3.1	Tělesná zralost	13
1.3.2	Kognitivní zralost	15
1.3.3	Emocionální zralost	20
1.3.4	Sociální zralost.....	20
1.3.5	Vývoj dětské kresby.....	21
1.3.6	Lateralita	23
1.4	Posuzování školní zralosti	25
1.4.1	Metody pedagogické diagnostiky	25
1.4.2	Chyby v diagnostické činnosti.....	28
1.5	Školní nezralost.....	29
2	ZÁPIS DO 1. TŘÍDY	31
2.1	Výběr školy.....	32
2.2	Pojetí zápisů ze strany základní školy	34
2.2.1	Zápis tradiční	34
2.2.2	Zápis netradiční.....	34
3	ODKLAD ŠKOLNÍ DOCHÁZKY	35
3.1	Dopady předčasně přijatého dítěte k povinné školní docházce	35
3.2	Možnosti řešení situací spojených s neúspěšností dítěte v 1. třídě.....	36
3.2.1	Dodatečný odklad školní docházky, opakování první třídy	36
3.2.2	Adaptační kurzy	37
4	EMPIRICKÁ ČÁST	38
4.1	Cíle a metodologie výzkumu	38
4.2	Popis výzkumného vzorku.....	40
4.3	Průběh výzkumu	41
4.4	Zpracování výsledků kvantitativní části	43
4.4.1	Výzkumná otázka 1	44
4.4.2	Výzkumná otázka 2	47

4.4.3	Statistické vyhodnocení	49
4.5	Zpracování výsledků kvalitativní části	52
4.5.1	Charakteristiky škol	53
4.5.2	Rozhovorová šetření	54
4.5.3	Analýza získaných informací prostřednictvím metody rozhovoru.....	58
4.6	Diskuse.....	61
ZÁVĚR		63
ANOTACE		65
Seznam použité literatury a zdrojů		66
Seznam příloh		69

Úvod

Každoročně je měsíc duben tím nejdůležitějším mezníkem roku pro předškoláky a jejich zákonné zástupce. Je to velký okamžik pro celou rodinu. Každý rodič je hrdý, že jejich potomek rázem vyrostl a brzy usedne do školní lavice. Občas se stává, že dítě není ještě pro vstup do školy zralé a k povinné školní docházce není přijato. Někteří rodiče takovou zprávu přijímají bez problémů, ale jsou i tací, kteří tuto informaci nedovedou akceptovat. Důvodů, kdy tento fakt nejsou schopni přijmout, je spousta. Někdy je to nedůvěra vůči učiteli u samotného zápisu, jindy mají pocit osobního selhání a někdy je to také ze společenského důvodu. Pro některé je důležité veřejné mínění, jsou lidé buď, ve vysokém společenském postavení, nebo jsou ovlivňováni sociální skupinou ve které žijí a něco takového je pro ně nepřijatelné. Mnohdy si však neuvědomují, že v tento životní posun nejde o ně, ale o potomky a jejich budoucí život. Následující text osvětluje celou problematiku a pomáhá více pochopit, proč někdy je lepší dát dětem více času, aby do školního světa vstoupily v plné fyzické, psychické i citové síle. To že dnes dítě potřebuje více času, neznamená, že v budoucnu by znamenalo něco málo, naopak díky trpělivosti se z nich mohou stát ti nejlepší.

Vzhledem k tomu, že tato problematika je mezi lidmi a zákonnými zástupci velmi diskutovaná rozhodli jsme se, že toto téma rozebereme více do hloubky. Proto se budeme zabývat v diplomové práci tématu *Připravenost dětí pro vstup do základního vzdělávání*.

Hlavním faktorem, který ovlivnil výběr tématu, byla touha poznat obsah problému školní zralosti a připravenosti více do hloubky, seskupit důležité informace, které s tématem souvisí a v budoucnu se mu v praxi věnovat.

Cílem teoretické části práce je shrnutí odborných údajů a informací k problematice zápisu dětí do 1. třídy základní školy a vlivech v případě přijetí nezralého dítěte k povinné školní docházce. Velmi často se stává, že když je přijato nezralé dítě do 1. třídy ZŠ mívá to dopady nejen na prospěch, ale i budoucí vzdělávání, celkový život a jeho zdraví. S odklady školní docházky se pojí její náležitosti a možnosti nápravy, jak předcházet neúspěchům a řešit již vzniklé problémy po nástupu do školy.

Cílem empirické části je zjistit, zda děti, které navštěvovaly adaptační kurzy, jsou u zápisu do 1. třídy ZŠ úspěšnější než děti, které tyto kurzy nenavštěvovaly. Další cíle práce

jsou: zjistit rozdíly v úspěšnosti mezi pohlavími a zjistit rozdíly v úspěšnosti mezi městem a obcí.

Jedná se o adaptační kurzy, které organizovaly ZŠ ve Zlínském kraji, a to v obci Jasenná, v obci Všemina a v krajském městě Zlín, kterou jsme rozdělili na dvě části. Učinili jsme tak z důvodu větší přehlednosti při výzkumu a členění školy na část klasickou a část alternativní Montessori. Zkoumali jsme 103 respondentů, kteří absolvovali jak tradiční, tak i netradiční zápis, jejich úspěšnost a neúspěšnost vzhledem k adaptačním kurzům, pohlaví a demografickému umístění (obec x město).

1 Vstup dítěte do školy

Den, kdy děti začnou být školou povinné je obrovským mezníkem v životě každého dítěte i rodiče a vůbec celé rodiny. Všichni jsou hrdí, plní očekávání a představ. Nikdo nepochybuje o dokonalosti a schopnostech jejich potomka. Tato očekávání bývají v určitých směrech tak velká, že ve chvíli, kdy se rodič dozví o doporučení o odkladu školní docházky, jsou pochopitelně zaskočení, zklamáni. I když v dnešní době probíhá diagnostika již v předškolním období v mateřské škole a rodiče bývají zpravidla v předstihu informováni a připravováni, podobné situace se stále objevují.

Předškolákem se stává každý, kdo dovršil v daném roce pět let věku. Poslední rok v mateřské škole je v naší republice povinný. Je důležitým obdobím dítěte pro to, aby se socializovalo ve skupině ostatních, zejména mezi těmi, které nastoupí společně k povinné školní docházce. Často je tento rok obohacen navštěvováním přípravné třídy nebo adaptačního kurzu, který pomáhá pro seznámení se s novým prostředím, novým učitelem a v neposlední řadě k poznání nových návyků, jak se ve škole chovat. Dále pak bývají naplní grafomotorická cvičení pro uvolnění rukou a nácvik správného držení pera nebo tužky pro budoucí psaní.

„Příprava na psaní v předškolním věku směřuje k rozvoji hrubé a jemné motoriky, grafomotoriky, k navození a fixaci správného držení tužky“ (Mlčáková, 2009, s. 35).

1.1 Rodina

Nejlépe a harmonicky se bude dítě vyvíjet v rodině a v jeho životě je velmi důležitá. Děti se od svého narození po nástup do 1. třídy musí mnoho naučit a hlavním podporovatelem je zejména matka. Také otec má nezastupitelnou roli. Uprostřed rodiny cítí každý jedinec jistotu, o kterou se mohou kdykoli opřít. Otec a matka mají své role ve výchově potomka. Bohužel někdy se stává, že je rodina neúplná z různých důvodů a je důležité na tyto aspekty brát zřetel (Otevřelová 2016).

Rodina je nezastupitelná v životě dítěte. Ovlivňuje jeho socializaci nejen působením rodičů, ale všemi jejími členy. Poskytuje dětem vzor z chování ženské i mužské role. Učí je, jak se chovat a poskytuje společenské normy. Prostřednictvím rodiny se vytváří postoj k okolí dítěte, jeho vlastní osoby a všeobecně k celé společnosti. Nakonečný (1998) uvádí

tři faktory socializace, kterou ovlivňuje: vztah mezi rodičem a dítětem, konstelace rodiny, její soudržnost a socio-ekonomický standard. Rodina dítě podporuje a poskytuje mu vše k naplnění jeho potřeb a osvojování řeči, zvyků, tradic a hodnot. Děti napodobují dospělé a identifikují se s jejich chováním a utvářejí si svůj charakter, který přechází od excentrismu k altruismu. Rodiny můžeme rozdělit na několik typů. Jsou to: základní rodina (tvoří ji pouze rodiče a děti), tradiční rodina (základní rodina je rozšířená o prarodiče a další příbuzné), orientační rodina (vzor pro založení vlastní rodiny), prokreační (nově založená rodina) (Musilová In Šmelová a kol. 2018).

Podoba současné české rodiny je poznamenána mnoha proměnami z oblasti politiky a ekonomických změn po konci totality v roce 1989. Toto období se vyznačuje sníženou porodností. Nynější partnerské soužití se řídí novými vzorci chování. Děti přichází do nesezdané rodiny a v pozdějším věku rodičů. Je to dáno také vyšší dostupností vysokoškolského studia a ženy chtějí rodinu až po absolvování. Také vysoká touha žen, být samostatné, vede k vyššímu počtu matek samoživitelek a také je v České republice evidována vysoká rozvodovost. Dochází také k opětovným manželstvím což vede ke změnám partnerů a snižuje stabilitu rodiny. Časté změny partnerů negativně ovlivňují citový a sociální vztah dětí. Po rozvodu často dochází ke střídavé péči o dítě, k častým změnám prostředí a sociálních kontaktů. Přetíženost z těchto změn může vést ke zhoršení psychického a fyzického zdraví. K podpoře úspěšného vstupu dětí do světa cizích lidí je nutné mu poskytnout dostatek lásky a vřelosti, pocit jistoty, dostatek podnětů a pocit bezpečí. V období předškolního věku je rodina tím nejdůležitějším stavebním kamenem pro další změnu v životě dítěte. Mateřská škola poskytuje dítěti nové sociální prostředí, kde platí jiná pravidla a učí se respektovat autoritu (učitele) a poznává rozdíly v řádu školy a rodiny (Musilová In Šmelová 2018).

Rodiny můžeme rozdělit podle různých typologií. Podle struktury, funkčnosti a výchovných přístupů. Podle struktury dělí Sobotková (2012) rodiny na rodinný systém uzavřený, otevřený a náhodný. Z hlediska úplnosti může být rodina úplná a neúplná nebo doplněná (např. o nevlastního rodiče). Z hlediska funkcí rodiny je můžeme rozdělit na biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomickou, ochrannou a sociálně-výchovnou (Musilová in Šmelová 2018).

1.2 Typy rodin

Demokratická rodina

V rodině funguje pevný řád a pravidla. Děti dostávají úkoly přiměřené jejich věku a rodiče je kontrolují a hodnotí. Děti jsou obeznámeny, za co mohou být odměněny nebo potrestány. V demokratické rodině je hluboký citový vztah a dostatek lásky. Panuje v ní oboustranná sebeúcta. Demokratický přístup podporuje samostatnost a odpovědnost a zvyšuje sebevědomí dětí. Autoritativní výchova je opakem k demokratické výchově (nekompromisní přístup, tvrdost a podřizování dospělým). Rozmazlující rodina je taková, kdy dítě je středem pozornosti. Nemusí nic dělat, rodiče udělají vše za něj a je silně citově fixováno na rodiče. Demokratická výchova je nejlepším typem výchovy a podpory dětí. Typy rodin dělíme na dalších pět skupin, které jsou pro dítě zatěžující.

Perfekcionistická rodina

Zdůrazňování správného společenského chování. Očekává se maximální výkon a úspěch. Rodiče jsou přísní a emoce nejsou projevovány. Děti jsou přetěžovány a společensky kladou důraz na vysokou anonymitu a veškeré neúspěchy rodiny se přísně tají. Výsledek takové výchovy může být příčinou psychických, tělesných nebo sociálních potíží.

Nepřipravená rodina

Rodiče jsou sami ještě dětmi a nemají znalost výchovy. Často mívají ekonomické problémy a prarodiče zasahují do výchovy. Děti pod vlivem takové rodiny mohou být citově vyprahlé nebo extrémně přichylné. Mají strach z cizího prostředí a těžce přijímají změny.

Egocentrická rodina

Rodiče, kteří preferují materialismus a profesní kariéru. Je pro ně nejdůležitější prestiž dětí a city jsou povrchní. Výchova často přechází na jiné osoby. Děti jsou přesycené materiálními prostředky a postrádají lásku a cit. Při sociálních kontaktech se projevují vychloubáním.

Asociální rodina

Je rodina, která je ovlivněna závislostmi na alkoholu nebo omamných látkách jednoho nebo obou rodičů, či jeden z rodičů je mentálně nebo jinak duševně postižený. Dalším aspektem může být agrese a násilí v rodině, nechtěné děti a neuspokojování základních potřeb dítěte. Výsledkem působení asociální rodiny jsou děti impulzivní, agresivní a zanedbané po všech stránkách.

Rizikovní rodiče

Některé dospělé (rodiče) lze rozdělit do tří kategorií, a to rodiče bez rodičovské kompetence, rodiče bez motivace k rodičovství a rodiče, kteří o děti nestáli (Musilová In Šmelová 2018).

Děti se učí pozorováním toho, co vidí a slyší a věrně napodobují chování dospělých. Je nutné dbát na to, jak se chováme a co chceme dětem předat do života. Rodina je pro každého tou nejdůležitější částí života. Získáváme v ní vše, co do života potřebujeme. Škola je samozřejmě také důležitým činitelem v životě dítěte, ale rodina je nezastupitelná obzvláště v období předškolního věku a nástupem do školy. Pro rodiče může být užitečné rodičovské desatero.

Rodičovské desatero

- Od první chvíle učíme děti vlastním příkladem, bedlivě pozorují naše chování a nic nezapomenou.
- Děti neodpouští soustavný nezájem o jejich osobu, nedostatek lásky a času.
- Je důležité najít rovnováhu mezi přílišnou shovívavostí, láskou a vlastní pohodlností, která způsobuje mávnutí rukou nad malými prohřešky.
- Dostatek jistoty je pro dítě jedním ze stavebních kamenů jejich života.
- Výmluvy a lži nejsou dobré, je důležité s dětmi hovořit pravdivě a upřímně.
- Pozitivní přístup podpoří porozumění mezi rodičem a dítětem.
- Tresty volit uvážlivě a ověřovat si, jestli dítě ví, proč je trestáno a trest musí přijít hned.
- I přes to, že s dítětem nesouhlasíme, je důležité projevit, že stojíme při nich a že je máme rádi i s jejich chybami.

- Nepoddrýváme autoritu druhých osob v přítomnosti dětí, můžeme tak ublížit sami sobě.
- „*Úcta se nezíská hrdostí, ale láskou!*“

(Budíková, Krušinová. Kuncová 2004, s. 84 a 85)

1.3 Školní zralost a připravenost

Pojem školní zralost je v mnoha publikacích i mezi pedagogy uváděna v různých podobách. Můžeme se setkat s výrazem školní zralost a školní připravenost. Rozdíl mezi těmito pojmy je takový, že školní zralost je pojímána z hlediska psychologie se zohledněním biologické podstaty, kdežto školní připravenost je zaměřena více na pedagogiku a proces učení. Oba pojmy však spolu úzce souvisí, vzájemně se propojují a prolínají. Všeobecně můžeme najít mnoho definic. Pokud se necháme těmito definicemi inspirovat můžeme školní zralost obecně vymezit tak, že školní zralost je dosažení takového stupně vývoje (v oblasti fyzické, mentální a emocionálně-sociální), aby dítě bylo schopno, bez větších obtíží a s touhou učit se novým věcem, účastnit se výchovně-vzdělávacího procesu. Zároveň se mezi pedagogickou veřejností objevuje termín školní připravenost, který obsahuje jednotlivé kompetence z kognitivní oblasti vývoje dítěte. Jsou to kompetence emocionálně-sociální, pracovní a somatické. Děti je nabývají a rozvíjí pomocí učení a sociálního kontaktu v mateřské škole (Bednářová, Šmardová 2015).

Jednotlivé klíčové kompetence najdeme v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. Jsou to kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, činnostní a občanské. Kompetence představují cílové kategorie vyjádřené formou výstupů a jsou nedílnou součástí znalostí předškolního dítěte (RVP PV 2018, s. 11 a 14).

Goleman (1997) uvádí ve své publikaci Emoční inteligence, že připravenost dítěte pro vstup do školy závisí na jedné nejdůležitější znalosti, a to, jak se učit a vyjmenoval sedm nejdůležitějších aspektů této znalosti:

- 1. Sebevědomí:** dítě by si mělo být jisté svým chováním, zvládat své pochyby a chování a také své okolí a podněty, které z něj vychází. Mělo by být sebejisté a že v případě neúspěchu může najít oporu u dospělého.
- 2. Zvídavost:** vnitřní přesvědčení, že dovídat se nové věci je dobré a učení se novým věcem příjemné.
- 3. Schopnost jednat s určitým cílem:** uvědomování si svých schopností, zejména v případě ovlivňování dění kolem sebe a vytrvalosti.
- 4. Sebeovládání:** dítě je schopno sebekontroly odpovídající jeho věku.
- 5. Schopnost pracovat s ostatními:** schopnost postavená na chápání ostatními a zároveň porozumění ostatním.
- 6. Schopnost komunikovat:** schopnost vyměňovat si myšlenky, pocity a představy prostřednictvím slov. Schopnost souvisí s důvěrou v lidi kolem sebe.
- 7. Schopnost spolupracovat:** při spolupráci nalézt harmonii mezi vlastními potřebami a potřebami druhých (Bednářová, Šmardová 2015).

Školní připravenost a školní zralost obsahuje několik oblastí, které si podrobněji rozebereme v následujících kapitolách. Jsou to jednotlivé úrovně vývoje, kterých by dítě mělo dosáhnout před vstupem do základního vzdělávání, tedy před zápisem do první třídy. Jedná se o zralost tělesnou, kognitivní, emocionální a sociální.

1.3.1 Tělesná zralost

V rozmezí od tří do šesti let dochází u dítěte k výrazné změně tělesné konstituce. Baculatost, která je typická pro předchozí období se mění ve štíhlost a mezi růstem končetin, trupu a hlavy vznikají disproporce. V závěru období předškolního věku nastává „perioda růstu“, označováno obdobím vytáhlosti. Dalším stupněm vývoje je osifikace kostí. Pro rozvoj jemné motoriky je zásadní dokončení osifikace zápěstních kůstek. Toto období je označováno, jako „první strukturální přeměna“, která způsobuje v oblasti tělesné, ale i duševní dočasné disharmonie a je důležité, aby byla dokončena před nástupem do povinného školního vzdělávání (Plevová In Šmelová a kol. 2015).

Kolem 6. roku věku dítěte dochází k fyzickým změnám:

- Změna proporcí těla – celkové protažení postavy. Kvalitativní změna motoriky – lepší koordinace pohybů, vlivem dokončování osifikace zápěstních kůstek i rozvoj jemné motoriky.
- Výměna dentice.
- Ukazatelem fyzické pohody je i dobrý zdravotní stav.

(Ležalová, 2010)

Vlivem herních činností, skákáním, běháním a potřebou být stále v pohybu, zdokonalují děti v předškolním období své pohybové schopnosti a rozvíjí tak hrubou motoriku, která je velmi důležitá pro další stupeň pohybu, a to jemné motoriky, která je důležitá pro správné držení psacího náčiní, manipulaci s nůžkami a přiborem, při herních činnostech.

„Koncem tohoto období je dítě schopno zvládat činnosti, které již vyžadují složitou pohybovou koordinaci, např. jízda na koloběžce, kole, bruslení, lyžování, plavání.“
(Čížková 2001 s. 68).

Dítě v předškolním období je přiměřeně obratné. Hrubou motoriku poznáme např. při běhání, házení míčem, při skákání přes švihadlo. Pohyby dítěte jsou přiměřeně koordinované. Jemná motorika se projevuje při držení tužky, zavazování tkaniček, zapínání knoflíků, skládání z kostek, puzzle, při střihání nůžkami, při navlékání korálků. Zejména pak ovládání tužky je pro prvňáčka velmi důležité. Mělo by umět nakreslit člověka, obkreslit jednoduché geometrické tvary jako jsou čtverec, kruh a trojúhelník. V neposlední řadě by u dítěte měla být jasná lateralita (Beníšková 2007).

„Dítě by mělo být v takovém tělesném stavu, který mu dovolí zúčastňovat se vyučování. Důležitý je zvláště rozvoj jemné motoriky a senzomotorických schopností“
(Čačka 1996, s. 51).

Výše vypsané schopnosti posuzují pedagogové při zápisu, ale jen okrajově. Hlavním posuzovatelem je pediatr, který zná každé dítě od narození a nejlépe ví v jaké je kondici a zda je zralé pro vstup do školy. Zároveň se vyjadřuje k rozhodnutím o odkladu povinné školní docházky v případě, že o něm budou rodiče uvažovat.

1.3.2 Kognitivní zralost

Kognitivní zralost je dána zejména zráním centrální nervové soustavy. CNS ovlivňuje kvalitu vnímání, myšlení, mentální schopnosti a schopnost udržet pozornost a soustředit se. Dále také v oblasti řeči a komunikace (Bednářová, Dandová 2017).

Intenzivní vyvíjení poznávacích (kognitivních) procesů je pro období předškolního věku typické. Do této oblasti řadíme čítí, představivost, pozornost, myšlení, vnímání. Nejdůležitější částí kognitivní zralosti je pozornost, která má zvláštní funkci. Tato funkce spočívá ve schopnosti zdárného průběhu poznávacích procesů a soustředěného myšlení (Plevová In Šmelová a kol. 2015).

Vnímání

Je základním kognitivním procesem sloužící ke kontaktu s naším okolím. Je důležité pro orientaci v životním prostředí lze ho pojmut, jako komunikaci s okolním prostředím, a to s objekty, které jsou buď živé či neživé.

Vnímání dle Říčana a Vašašové (2005) dělíme na dvě stádia:

- *stádium senzorické (smyslové)* – má za úkol přijímat informace z okolí prostřednictvím smyslových orgánů a odesílat do mozku ke zpracování. Výsledkem těchto vzruchů jsou počítky
- *stádium syntetické* – jednotlivé informace přijaté jednotlivými smyslovými orgány jsou spojovány do větších celků (vjemů), díky čemuž můžeme vnímat předměty, jejich pohyby, změny a vzájemné vztahy. Podílí se na něm analyticko-syntetická činnost mozku (Plevová In Šmelová a kol. 2015).

a) Zrakové vnímání

Koncem vývoje a růstu očí je určena hranice 7. roku věku dítěte. Do tohoto období je možno ovlivnit zrak u dětí. Jedná se o vadu zraku strabismus. V případě, že se u šilhajících dětí neučiní opatření pomocí nošení okluzoru do tohoto období náprava již v budoucnu není možná vlivem ukončení vývoje očního nervu.

Zrakové vnímání dozrává ke konci předškolního věku na potřebnou úroveň pro schopnost čtení a psaní. Pro děti předškolního věku je ještě obtížná akomodace očních čoček na blízkou vzdálenost a je zapotřebí větší soustředěnosti. Vlivem toho je zapotřebí děti motivovat pro práci s blízkými předměty, jelikož u daných prací dlouho nevydrží. V tomto období dochází k rozvoji v oblasti vizuální diferenciaci, což je rozlišování podobných obrázků, a hlavně v našem případě, písmen. Vizuální diferenciaci je ovlivněna funkcí pravé mozkové hemisféry a je časově omezena na období mezi 6. a 7. rokem života. Děti dovedou lépe rozlišovat různé detaily, tvary a počet. U nezralých dětí lze vnímat neschopnost rozlišit písmena *b*, *d* nebo *p*. Dozrávání mozku ovlivňuje rozvoj vizuální integrace. Jde o schopnost vnímat komplexně a neulpívat na jednom detailu nebo na globálním pohledu. Tato schopnost souvisí s funkcí pozornosti i s rozvojem poznávacích procesů. Školsky zralé děti mají jinou strategii vnímání, dovedou si obrázek systematicky prohlédnout. Tato schopnost je nezbytná pro výuku čtení a psaní (Vágnerová 2000).

„S rozvojem vidění na blízko souvisí rozvoj v oblasti vizuální diferenciaci. Děti ke konci předškolního věku dovedou rozlišovat různé detaily na obrázku, například jejich tvar nebo počet. Tato schopnost je potřebná pro rozlišování písmen“ (Plevová In Šmelová a kol., 2015 s. 55).

b) Sluchové vnímání

Rozvíjí se rychleji než vnímání zrakové. Většina dětí v předškolním věku je schopna rozlišovat různé zvuky svého rodného jazyka. Některé děti neumí rozlišit podobně znějící hlásky, což je dáno jejich nezralostí. V případě, že by nezralé dítě neumělo rozlišit podobně znějící hlásky je velmi pravděpodobné, že by neumělo např. napsat diktát nebo tvořit slabiky a slova a vedlo by to k neúspěšnosti a špatnému prospěchu.

„Pokud chceme podpořit rozvoj sluchového vnímání, je na místě učit dítě naslouchat čteným pohádkám, vyprávěným příběhům, písničkami; hrát hry na lokalizaci zvuku (odkud zvuk vychází), na určení zvuku (co zvuk vydává), na naslouchání a rozeznávání zvuků z prostředí (co všechno v danou chvíli slyšíme); rozvíjet vnímání rytmu“ (Bednářová, Šmardová 2015, s. 4).

Velmi důležitou částí sluchového vnímání je sluchová diferenciaci. Začíná se rozvíjet při žvatlání, kdy dítě rozlišuje jednotlivé hlásky mateřštiny a úzce souvisí s výslovností a

zároveň je velmi důležitá pro další dovednosti, a to čtení a psaní a rozlišování jednotlivých hlásek: sykavek, měkkých a tvrdých souhlásek, znělých a neznělých souhlásek, krátkých a dlouhých samohlásek (Bednářová 2017).

Paměť, představivost a myšlení

Koncem předškolního věku jsou první projevy úmyslné paměti. V převaze je paměť mechanická a postupně se rozvíjí slovně logická paměť. Dítě dokáže reprodukovat často se opakující a známé skutečnosti podle logických souvislostí. V tomto období je pozornost velmi nestálá a postupně se vytváří počátky úmyslné pozornosti. Pozornost je ovlivněna charakterovými vlastnostmi dítěte a druhem činnosti (Čížková 2001).

Jak všichni víme, existují dva druhy paměti a to rozpoznávání, které se uskutečňuje jen za pomoci předmětu, se kterým se jedinec setkal a na základě předchozích zkušeností jej rozpoznává, druhá je vybavující paměť, která vyvolává vzpomínky na daný předmět a následuje po vzniku obrazné představy (Piaget 2007).

„Pro učení v předškolním věku i pro další život potřebujeme zachytit, zpracovat a uchovat informace přicházející sluchovou cestou – sluchovou paměť. Ve školním prostředí k dítěti přicházejí sluchovou cestou převážně všechny informace. Oslabení sluchové paměti pro dítě může znamenat zkreslené nebo pouze částečné informace, instrukce“ (Bednářová 2017, s. 89).

Další oblastí je paměť zrková. Umožňuje dětem si zapamatovat a vybavit symboly – písmena a číslice. Můžeme ji rozvíjet pomocí pexesa anebo povídáním si o situacích, které děti zažily (Bednářová 2017).

Důležitou částí vnímání je představivost. Představy lze definovat jako názorné obrazy předmětů a jevů, které přímo v daném okamžiku nevnímáme. Dle Vágnerové (2003) a Plevové (2006) můžeme představy rozdělit na dvě skupiny, a to fantazijní a představy paměťové:

- představy paměťové neboli vzpomínkové, podobající se našim zážitkům. Lidé jsou schopni si pamatovat zážitky od 3 let, někteří i dřívější vzpomínky, ale jsou útržkovité a někdy nepřesné. Většina vzpomínek se vtahuje zejména na předškolní období

- představy fantazijní neboli obrazotvorné jsou kombinace zážitků a zkušeností.

(Plevová In Šmelová a kol. 2015)

Představivost je obohacována rozvojem vnímání. Dítě je schopné reprodukce pohádky a popisovat složité události díky plynulejšímu vybavování si představ. Fantazijní představy se intenzivně rozvíjí čímž můžeme sledovat uplatnění ve výtvarném projevu nebo zálibě v pohádkách. V různých životních situacích nebo námětových hrách můžeme pozorovat uplatnění představivosti (Čížková 2001).

Představivosti je využíváno u netradičního zápisu, kdy je dítě pomocí netradičního prostředí vtaženo do děje např. nějaké pohádky a díky tomu dokáže lépe ukázat své schopnosti.

Další složkou je rozvoj myšlení, které úzce souvisí s vývojem řeči. Děti začínají využívat myšlenkových operací k analýze a syntéze což je důležitý předpoklad pro čtení, psaní a počítání. Mezi další schopnosti patří abstrakce a konkretizace, třídění informací a analogie. Jsou schopné jednoduchých logických úsudků (Žáčková, Jucovičová 2015).

Dle Vygotského (1971) je řeč základem každého lidského myšlení. Schopnost vytvářet složité myšlenky a sdělovat je druhým pramenem z největšího úspěchu lidí. Také dle Atkinsonové a kol. (1993), Vágnerové (2003) a Vašašové (2005) docházíme pomocí myšlení k několika formám poznatků, které jsou nazývány pojem, soud a úsudek (Plevová In Šmelová a kol. 2015).

Řeč a komunikace

V rozvoji řeči se odráží poznávací aktivita pomocí slovní zásoby. Děti v tomto období jsou velmi zvědavé a často se ptají na příčiny otázkou „proč“ (druhé ptací období). Obsah slovní zásoby v šesti letech je 3000 až 4000 slov. Mluvnická struktura aktivního slovníku se zlepšuje, můžeme ji vnímat při skloňování a časování. Řeč se mění v hlavní dorozumívací prostředek (Čížková 2001).

Před nástupem do školy je řeč už na takové úrovni, že dítě je schopno pojmenovat neznámé věci a situace vlastním pojmenováním. Je to ovlivněno zkušenostmi a aktivní řečí.

U dětí mohou nastat velké rozdíly ve správné výslovnosti a při rozšiřování slovní zásoby. Pokud se i v pěti letech vyskytují logopedické nedostatky v řeči, a rodiče tak ještě

neučinili, je nutné vyhledat pomoc u odborníka. Řeč je velmi zásadní pro každého člověka, díky níž se rozvíjí a ovlivňuje kvalita myšlení, učení a poznávání (Otevřelová 2016).

Motorika a grafomotorika

Grafomotorický vývoj (podle Mlčákové 2009, s. 33)

Věk (přibližně)	Motorika
2-4 měsíce	náhodné uchopení
4-6 měsíců	radiálně-palmární (dlaňový) úchop
11-13 měsíců	- jemný pinzetový (klíčkový) úchop - izolované používání ukazováčku
16-18 měsíců	první zkušenosti s tužkami – spíše náhodně
18-24 měsíců	- koordinované pohyby - je možné strukturovat list papíru, jíst lžící - začíná řízení pohybu (stop – nový začátek) - dovnitř otočený příčný úchop
2-3 roky	- pohyby při kreslení jsou koordinovanější a jemnější - formy jsou rozmanitější, zprvu hranaté, pak kulaté - používání prvních prvků písma - začíná intenzivní čmárání - dítě může listovat stránkami
3-4,5 roku	- začínají pravidelné, kontinuální pohyby při kreslení - zlepšují se tvarové variace - příčný úchop s nataženým ukazováčkem - dítě může kreslit čáry izolované a klikaté, provádět pohyby určitým směrem, linie jsou diferencovanější - tužku drží v prstech - dítě může kreslit kruhy (nejprve otevřené – později zavřené) - pohyby se mohou cíleně vracet k výchozímu bodu, umí vymalovat kruh
4,5-5 let	- smysluplná kresba „hlavonožce“ představujícího panáčka - grafické formy jsou uspořádány tak, že dávají smysl - dovede uchopit štětec - dva body spojené čarou - od pěti let jsou možné vědomé změny směru při pohybu tužkou - dítě umí nakreslit kříž - možné nepřetržité, více či méně pravidelné pohyby
5-7 let	- dítě umí obkreslit a také samostatně namalovat velké postavy - kreslí se správně uchopenou tužkou
6-7 let	je možné psaní a kreslení v linkách, kresby i písmo se zmenšují
7-8 let	písmo je spojitější a plynulejší
od 8 let	písmo se individuálně vyhraňuje

Motorika obsahuje dvě složky, a to motoriku hrubou a jemnou. Hrubá motorika je oblast koordinace těla. V předškolním věku se pohyb zdokonaluje a začíná být přesnější a plynulejší. Jemná motorika již zahrnuje více oblastí. Jedná se o jemnou motoriku mluvidel, která zajišťuje dobrý pohyb rtů a jazyka pro správnou artikulaci. Dále jemná motorika okohybných svalů, které jsou zásadní pro správné čtení a orientaci v textu. V neposlední řadě je jemná motorika ruky důležitá pro psaní a práci s náčiním ve výuce.

Fyzická zdatnost dítěte ovlivňuje jeho motoriku, která je dána pohybovými aktivitami, jak je dítě zapojeno do kolektivu ostatních dětí a zapojování do pohybových her. V případě, že je motorika omezená nebo nedostatečná, může mít vliv na zapojení dítěte do kolektivu a to tak, že dítě je při hře nespokojené, přerušuje hru a přebíhá mezi aktivitami nebo je úplně vynechá. Motorika a její míra obratnosti ovlivňuje rozvoj vnímání tělesného schématu. Do motorické části zařazujeme též motoriku mluvidel a její nedostatečnost se promítá do komunikačních schopností a dovedností (Bednářová, Šmardová 2015).

1.3.3 Emocionální zralost

Citová zralost je pro děti při nástupu do školy velmi důležitá. Když je dítě „v pohodě“, usměvavé, radostné lépe se soustředí. Díky vnitřnímu klidu a sebejistotě v nich roste touha po poznávání nových věcí, což je základním kamenem pro učení (Otevřelová 2016).

Jedním ze znaků citové připravenosti je schopnost dítěte odloučit se od rodiny a respektovat jinou dospělou osobu pak také schopnost regulovat nevhodné chování a pomocí volního úsilí dokončit školní činnost i přes nezáživnost dané činnosti. Zralé dítě své emoce (rozhořčení či vztek) ventilují výrazem obličeje či slovním vyjádřením a nemělo by docházet k fyzickému násilí či vzteku (Bednářová 2017, Dandová 2018).

Adaptovat se na nové hodnocení a srovnávání výkonů s ostatními žáky učitelem je pro každé dítě obtížné, a proto je důležité, aby bylo emočně připravené a schopné se s novou situací postupně vyrovnat a mohlo dále růst a vyvíjet se (Pugnerová 2019).

1.3.4 Sociální zralost

Podstatný je pozitivní postoj nejen k učiteli, ale také ke spolužákům, poněvadž dítě čeká ve škole spousta povinností. Mimoto jsou potřebné podmínky ke schopnosti vyrovnat se pozitivně s novými situacemi, jenž přispívají k pocitům zvladatelnosti jednotlivých úkolů.

Dítě má větší vnitřní sebejistotu a necítí se zaskočené. Zralý jedinec je schopen se podřídít úkolům, které jsou mu uloženy na úkor svých přání a bez potřeby být v danou chvíli středem pozornosti. Dětský egocentrismus by měl být postupně odbouráván a dítě již přestává vše posuzovat jen ze svého hlediska. Vyžadování se, aby okolí sloužilo jemu a jeho potřebám přednostně a potřeba pochvaly je přirozeným vývojem. V předškolním věku jsou děti velmi citlivé na trest. V případě, že egocentrismus je ve výchově extrémně podporován, může se vyvinout v egoismus. Egocentrismus, při správné výchově ustupuje ve věku od 6,5-10 let věku dítěte (Pugnerová 2019).

„Sociální zralost, označována i jako vychovatelnost ve skupině, spočívá v podřízení se zvyklostem a režimu školy. Dítě již musí dokázat plnit nejen to, co si samo zvolí, ale podřídít se také příkazům autorit a pokud možno tlumit si vlastní nutkání k přechodu na jiné aktivity“ (Čačka 1996, s 51).

Sociální zralost lze definovat jako schopnost člověka zapojit se do běžného života v dané společnosti a fungovat v ní na základě jejích pravidel a norem. Přijmout sociální roli, kterou v procesu socializace získává každý jedinec. Popsat a rozpoznat své emoce i emoce druhých je důležitou částí vyrovnaného vývoje a je pro dítě velmi důležitá. Rozlišovat a používat správné společenské chování by mělo umět dítě již před nástupem do školy. Rozlišit, kdy vykat, tykat, jak pozdravit a rozloučit se nebo se omluvit. (Bednářová 2017).

1.3.5 Vývoj dětské kresby

„Snahu o pochopení příčin a podmínek vzniku a růstu výtvarného projevu dětí nacházíme zcela zákonitě už u J. A. Komenského (Informatorium školy mateřské). To on dovedl dokonale ospravedlnit dětské spontánní čmárání, věděl, jakou radost dovede dítěti způsobit a natolik rozvoj výtvarného projevu souvisí s poznáváním světa, byť se děje „ze hry a kratochvíle“ (Uždil 2002, s. 9).

Počátek společenského zájmu o dětskou kresbu se datuje od poloviny 19. století až k jeho konci. U mnoha pedagogických nadšenců a odborníků dětská kresba způsobila mnohostranné výpovědi, že je výsledkem samovolné duchovní emancipace dítěte. Začátky dětské kresby se podobají mluvené řeči. Jak děti začínají mluvit, pomocí různých zvuků a nesouvislými slovy, tak vypadají i jejich první kresby. Velmi často jim nevěnujeme pozornost, neuvědomujeme si, jak každé dítě postupně získává více a více zkušeností a

postupuje ve vývoji, až najednou vidíme konkrétní obrazce, jak z nesouvislých čar a čmáranic vznikne něco co dává význam. Můžeme říct, že na začátku tvorby dětí není důležité, co se kreslí, ale že se kreslí. Každé dítě, které je schopno držet v ruce psací nástroj (křídlo, pastelku) začíná malovat tzv. čmáranice. Zpočátku, když dítě maluje na papír, tak nerespektuje jeho okraje, postupem času si uvědomí hranici a začne soustřeďovat jednotlivé tahy pouze na papír a shlukuje je do klubek a je patrná snaha zaplnit celou plochu papíru. Krouživým pohybem vznikají ovály, které jsou prvotní kresbou. Později přichází komplikovanější čmáranice v podobě jakéhosi kříže, který je základem úhlu a je to znakem uvědomění si schopnosti měnit směr čáry. Dítě zvládající tento pohyb bude brzy umět nakreslit dům, strom apod. (Uždil 2002).

Piaget (2007) uvedl, že dětská kresba prochází několika fázemi. Na počátku je čmáranice, která postupně přechází v kresbu pulce s nitkovými končetinami či panáka s končetinami bez trupu tzv. hlavonožce. Klobouk bývá zobrazen nad hlavou a knoflíky vedle těla. S postupným zdokonalováním lidské postavy s prvky transparentnosti. Děti na celém světě ve stejném věku kreslí přibližně stejně a díky tomu je možné předpokládat stádiovost dětské kresby. Příhoda (1967) rozlišuje vývoj na pět stadií:

1) Stádium črtací experimentace

Začíná před druhým rokem věku. Jde o málo koordinovanou činnost pohybů, která je založena na bezobsažném a bezplánovitém čmáraní tužkou po papíru. Kvůli nerozvinuté motorice vycházejí pohyby z ramenního kloubu a až v pozdějším věku z kloubu zápěstního. Vznikají čáry obloukovitého a kyvadlového tvaru ve směru nejčastěji šikmo k sobě, od sebe či vodorovně a až později vznikají kruhové tvary.

2) Stádium prvotního obrazu

Prvotní obraz vzniká postupně po třetím roce věku dítěte, jestliže spojí kresbu s nějakým významem. Dítě postihuje paralelu tahem tužkou a tím, co pozoruje. Vytvořenou kresbu je dítě schopno znovu zopakovat, ale ještě není srozumitelná.

3) Stadium lineárního náčrtu

Třetí stadium nastává kolem čtvrtého roku a již se jedná o uvědomělou kresbu zaměřenou na člověka. V tomto období fantazie splývá s realitou. Dítě zachycuje na papír nikoliv to, co vidí, ale co o skutečnosti ví. Kladný vztah a zalíbení zvyrazňuje zvětšením či vysokou

barevností (je uplatňován kognitivní egocentrismus). Zajímavým aspektem je kreslení i toho, co nejde vidět, je nazýván transparence.

4) Stadium realistické kresby

Mezi pátým a šestým rokem dochází k oddělení dětského zážitku od reality. Dítě již nekreslí dle předlohy, ale dle své představy. Kresba se začíná stávat dvojdimenzionální a je obohacována věrnějšími a typickými detaily (Čížková 1999).

Předškolní děti a jejich kresby se vyznačují různými zvláštnostmi. Člověk bývá zobrazen několika čarami a velikostní a prostorové vztahy mezi předměty jsou porušeny. Tyto zvláštnosti lze pozorovat např. na kresbě domku s květinovou zahradou, kdy květina je stejně velká, jako domek nebo jeden předmět je zobrazen z více stran. Jak jsme již výše uvedli, děti používají kresbu stejně, jako řeč ke komunikaci. Často tyto kresby a jejich zvláštnosti bývají výsledkem hry, anebo vyprávění nějakého příběhu, který dítě doplňuje komentářem nebo gestem. Často se lze setkat se situací, kdy dítě a jeho vrstevníci dílo poznají a ví, co je na něm zobrazeno, avšak dospělý jej těžko rozezná. Díky těmto zvláštnostem je možné pozorovat charakteristické rysy vnímání a myšlení dítěte (Petrovskij 1977).

1.3.6 Lateralita

Pojem lateralita je podle Bednářové a kol. (2017) označována, jako dominance jedné z hemisfér a je vztahem levé a pravé strany. Otevřelová (2016) říká, že ji pozorujeme u párových orgánů. Párovými orgány jsou oči, uši, ruce, nohy. Nejpodstatnější pro školáka je lateralizace oka a ruky. Rozlišujeme dominanci pravou a levou anebo ve výjimečných případech nevyhraněnost v dominanci. Tuto zvláštnost nazýváme ambidextrie a znamená, že člověk používá obě strany těla během různých aktivit. Lateralizace je podle Bednářové a kol. (2017) pozvolný proces a ve čtyřech letech by mělo být jasné, která strana je u dítěte dominantní a kterou rukou bude psát. Dominantní hemisféru můžeme pozorovat podle uchopování předmětu do ruky, u oka můžeme nechat dítě podívat se do klíčové dírky, dalekohledu nebo krasohledu.

Většina dětí je pravorukých, ale jsou i takové, které píší levou rukou. Leváků je v naší společnosti asi 10 % a nemají to v pravoruké společnosti jednoduché. V dřívějších dobách se často děti přeučovaly, protože tehdejší společnost nedovolovala jakékoli

odlišnosti, a hlavně v oblasti školství. Také rodiče vlivem společnosti považovali za nepřipustné, aby jejich dítě psalo levou rukou a odlišovalo se od ostatních. Dnes už můžeme najít psací potřeby pro leváky, nůžky, a dokonce i škrabku na ovoce a zeleninu. I přesto se najdou situace, kdy se s nimi nepočítá a to např. v restauraci, kdy příbory jsou připraveny vždy jen pro praváky. Často se můžeme setkat, už jen při pobytu na dětském hřišti, s tím, jak maminky cíleně směřují dětem věci do pravé ruky i když ono samotné by ji vzalo do levé ruky. Děti okolo druhého roku jsou ještě nevyhraněné v oblasti lateralit a často ruce střídají, je to způsobeno postupným vývojem. K preferování „šikovné“ ruky dochází kolem čtvrtého roku věku dítěte. Vyhraněná lateralita by měla být jasná před nástupem do školy, kdy žák bude používat už jen jednu ruku. Lateralita je velmi obsáhlé téma a uvedeme si její základní dělení:

1) Podle preference dominantnější hemisféry rozlišujeme pět stupňů lateralit:

- Vyhraněná pravorukost
- Méně vyhraněná pravorukost
- Nevyhraněná lateralitu (ambidextrii)
- Méně vyhraněná levorukost
- Vyhraněná levorukost

2) Podle propojení preferenčních orgánů ruky a oka:

- Souhlasná – pravá ruka a pravé oko nebo levá ruka a levé oko jsou dominantní.
- Neurčitou – dominance je nevyhraněná.
- Zkříženou – kombinace levého oka a pravé ruky a naopak.

(Otevřelová 2016)

V životě se můžeme setkat ještě s dalšími typy lateralit, a to genotypickou, fenotypickou a patologickou. Genotypická je taková, že nedošlo k žádné změně od vrozené dominance, kdežto u fenotypické došlo k narušení buď tím, že rodiče přeučovali děti z levé ruky na pravou anebo jedinec byl donucen k přeučení v důsledku úrazu (může jít o dočasný stav) nebo došlo k amputaci jedné ruky. Patologická nastává ve chvíli, kdy vedoucí hemisféra nemůže správně fungovat a nahradí ji druhá hemisféra (Otevřelová 2016).

1.4 Posuzování školní zralosti

Posuzování školní zralosti probíhá již v mateřské škole v průběhu posledního, předškolního, roku, před samotným zápisem do 1. třídy. Učitelé v mateřské škole dávají již předem informace o zralosti dětí učitelům, kteří budou provádět zápis do první třídy a zároveň informují rodiče o doporučení k odkladu školní docházky, pokud ji tak pedagog vyhodnotí. Diagnostika je důležitou činností a probíhá v určitých fázích, které na sebe navzájem navazují a tyto činnosti jsou ovlivňovány mírou záměrnosti nebo neplánovanosti. Je také ovlivňována způsobem zaznamenávání zjištěných jevů a délkou zaznamenávání (Bednářová a kol. 2017). Jde o poznávací proces sloužící k hodnocení žáka se zaměřením na jednotlivce nebo v kontextu skupiny. Jejím náplní je analyzovat aktuální vývoj dítěte vzhledem k vnějším i vnitřním faktorům, které tento vývoj ovlivňují (Tomanová In Šmelová a kol. 2018).

Předškolákem je každé dítě, které dosáhlo věku 3-6 let. Poslední rok předškolního vzdělávání je povinný dle školského zákona č. 561/2004 Sb., kdy *„zákonný zástupce dítěte je povinen přihlásit dítě k zápisu k předškolnímu vzdělávání (§ 34 odst. 2) v kalendářním roce, ve kterém začíná povinnost předškolního vzdělávání dítěte. Dítě, pro které je předškolní vzdělávání povinné, se vzdělává v mateřské škole zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu, v němž má dítě místo trvalého pobytu, v případě cizince místo pobytu (dále jen „spádová mateřská škola“), pokud zákoný zástupce nezvolí pro dítě jinou mateřskou školu nebo jiný způsob povinného předškolního vzdělávání podle odstavce 5. Je-li dítě přijato do jiné než spádové mateřské školy, oznámí ředitel této školy tuto skutečnost bez zbytečného odkladu řediteli spádové mateřské školy“* (Školský zákon 2020).

1.4.1 Metody pedagogické diagnostiky

Diagnostika je dlouhodobá činnost, při které učitelky sledují, zda se dítě správně vyvíjí, dělá pokroky a má potřebné dovednosti a schopnosti k dalšímu růstu a pokrokům (Otevřelová 2016).

Pedagogická diagnostika tedy neprobíhá pouze u samotného zápisu k povinné školní docházce, ale celý školní rok před samotným nástupem do 1. třídy. Učitelé v mateřské škole používají různé metody diagnostiky. Mezi nejpoužívanější patří pozorování a rozhovor. Dále

na některých školách probíhá tzv. adaptační kurz anebo děti navštěvují přípravnou třídu, kde pedagogové mohou také provádět diagnostiku školní zralosti a připravenosti.

Srovnávání

Srovnávání je metodou, která slouží učitelům k vytvoření představy o výkonech dítěte a možnostech podpory k dalšímu rozvoji a vzdělávání v současné i budoucí době. Jednotlivé ukazatele nám pomáhají k rozhodování, jaké postupy bude nejlepší použít:

- *normativní diagnostika* – vývojové období je hodnoceno dle stanovených norem
 - *kriteriální diagnostika* – dítě je porovnáváno dle kritéria – měřítka (znalosti v určité oblasti)
 - *diferenciální diagnostika* – hledání příčin problému, proč dítě něco neumí. Tato diagnostika nepatří do kompetence učitele, ale je potřeba, aby ji znal a mohl patřičně reagovat
 - *individualizovaná diagnostika* – spočívá ve srovnání pokroků v určitém období v dané činnosti, který byl cílevědomě stimulován
- (Tomanová In Šmelová a kol. 2018).

Anamnéza

Je běžně využívanou metodou k získávání informací o životě dítěte a jeho rodiny. Slouží k anticipaci různých obtíží a jejich předcházení a v případě potřeby k nastavení režimu pro dítě v nových podmínkách školy. Rozlišujeme anamnézu rodinnou, osobní a školní (Tomanová In Šmelová a kol. 2018).

Škála

Škála neboli stupnice má za úkol zjistit míru nebo intenzitu sledovaného jevu. Míra nebo intenzita daného jevu je vyjádřena hodnotou na stupnici. Stupnice by měla obsahovat lichý počet stupňů, nejméně tři a nejvýše devět.

Druhy škály:

- kategoriální
- pořadová
- grafická
- numerická

- likertovy škály
- bipolární
- intervalové

(Tomanová, In Šmelová a kol. 2018, s. 188-190)

Pozorování

Jak jsme již výše uvedli, pozorování může být buď záměrné (plánované) nebo neplánované, které probíhá během celého dne, měsíce či roku a je jednou z nejstarších diagnostických metod, jež slouží k pozorování dítěte v běžných rodinných a školních podmínkách. Dále může být pozorování strukturované, kdy zaznamenáváme do předem připravených archů s předem připravenými kategoriemi, které sledujeme a nestrukturované kdy veškeré informace o projevech dítěte zaznamenáváme na běžný list papíru, do deníku či záznamové karty (Bednářová 2017).

Rozhovor

Umožňuje nám získávat informace v bezprostředním verbálním kontaktu s dítětem nebo rodičem. Pomáhá nám poznat osobnostní stránku dítěte a proniknout do vnitřního světa dítěte, zjistit jeho zájmy, hodnoty, přání, obavy a myšlenkové pochody. Rozhovor je doplňkovou diagnostikou k pozorování chování dítěte od rodičů. Je důležité se na rozhovor dobře připravit. Musíme si dobře rozmyslet cíl rozhovoru a otázky, které budeme klást. Zvolit vhodný čas a místo. Rozhodnout se, jak budeme celý rozhovor evidovat a zaznamenávat. V neposlední řadě si připravit závěr celého rozhovoru pro motivaci rodičů k příští komunikaci. Další možnosti pedagogické diagnostiky jsou písemnou formou a to dotazník, kresba a také testy nebo hry. Tyto metody jsou pro učitelky mateřské školy orientační a doplňující. Hlavní kompetenci mají pedagogicko-psychologické poradny (Bednářová 2017).

Dynamická diagnostika

Dynamická diagnostika je používána zejména u psychologů, ale i u pedagogů má své místo. Je to diagnostika, kdy po zavedení určité intervenční strategie provádíme diagnostický přístup, který zjišťuje charaktery změn ve schopnostech jedince. Jaké změny nastaly u

jedince popřípadě, jak můžeme dítěti pomoci ke zlepšení schopností a dovedností pro úspěšný start ve škole. Dynamická diagnostika je alternativní způsob k dlouhodobému zjišťování schopností a dovedností jedince. Nezabývá se celým kolektivem třídy, ale pouze těm, kteří vyžadují individuální přístup. Jejím cílem je zjistit za jakých podmínek se jedinec dobře učí, jaké prostředí vyžaduje k soustředění apod. Rozdíl mezi diagnostikou statickou a dynamickou je ten, že u statické se zaměřujeme na aktuální výsledek a u dynamické nejprve zjišťujeme co jedinec právě umí, zavedeme intervenci a pozorujeme co dítě umí s dopomocí a poté postupně podporujeme samostatnost. Může znovu proběhnout test a srovnání rozdílů oproti začátku diagnostikování jedince (Bučilová, Kadlecová a kol. 2010).

1.4.2 Chyby v diagnostické činnosti

Jak uvádí Tomanová In Šmelová a kol. (2018), při diagnostikování je velmi důležité být objektivní, posuzovat dle postupů a vyvarovat se chyb. Chybování v pedagogické diagnostice může být způsobeno několika příčinami k nimž patří:

- *Vnější příčiny* – špatná příprava diagnostických nástrojů, nedostatečná příprava pedagogů, jsou různé odlišnosti mezi třídami a školami.
- *Vnitřní příčiny* – obtížné úkoly, nízká znalost diagnostiky a dovednosti učitele, neznalost standardů, unáhlené závěry.

Chyby v diagnostické činnosti

- *Haló efekt / Golemův efekt* – získané informace o dítěti nebo jiném člověku mohou způsobit negativní očekávání.
- *Pygmalion efekt* je opakem haló efektu – například učitel dle získaných informací o žákovi očekává výborné výsledky, ale skutečnost je jiná.
- *Efekt pořadí* – zkušenost a emoce z předchozího setkání mohou narušit nebo ovlivnit setkání následující.
- *Centrální tendence* – je tendencí vyhnout se příliš pozitivnímu nebo negativnímu hodnocení a kvůli tomu má učitel problém rozhodnout o hodnocení a přistupuje nejčastěji k hodnocení středním stupněm. Nejčastěji k ní dochází při stupnici s lichým počtem.

- *Logická chyba* – vytvoření nesprávného závěru vlivem charakteristik, které jsou na sobě závislé. Př.: kdo lže ten krade.
- *Perseverační tendence* – úsudek, který byl vytvořen na začátku, učitelka jej nezmění ani při pozdějším posuzování a bývá ovlivněna Haló efektem.
- *Posuzovací tendence* – osobní život či prožitky nebo zkušenosti bývají přeneseny do posuzování a učitel je buď mírný nebo naopak přísný

(Tomanová In Šmelová 2018, s. 185-186).

1.5 Školní nezralost

Vedle školní zralosti stojí protipól školní nezralost a je velmi důležité ji včas odhalit, aby bylo možné doporučit odklad školní docházky. Nezralé dítě v oblasti sociální, pracovní a emotivní se projevuje:

- nesoustředěností a krátkodobou výdrží u činnosti
- neprojevením zájmu o činnosti navržené učitelkou a vybírá si činnosti, které jsou pro něj jednodušší
- plačtivostí a neschopností odloučit se od rodiny
- negativním postojem, vzdorovitým až vzteklým chováním po drobném neúspěchu
- nesamostatností a neschopností se rozhodnout, vyžaduje pokyn dospělého
- neschopností vyjádřit svůj názor v atypických situacích
- špatnou komunikaci s ostatními dětmi, urážlivostí potřebou organizovat ostatní děti
- nerozlišováním vhodného chování k dospělým – špatné oslovování, skákání do řeči
- neschopností respektovat dohodnutá pravidla, zejména v nepříznivých případech, podvádí
- nepřijetí vedoucí role, není schopno vystupovat na besídce, odříkat básničku
- bojácností a špatným snášením změn, týká se to zejména výměny učitele či změny prostředí
- negativním postoj vůči škole

(Dandová 2018)

Školní nezralost zjišťujeme pomocí pedagogické diagnostiky. V některých případech u výraznějších jevů je možné nezralost pozorovat i bez diagnostiky. Jednotlivých aspektů si

mohou všimnout nejen učitelé, ale i rodiče v porovnání s ostatními dětmi. V případě zjištění či zpozorování daných jevů, je důležité učinit kroky k nápravě a podpoře dítěte. Zjistit, jaké jsou možné příčiny nezralosti a zvážit možnost odkladu školní docházky.

2 Zápis do 1. třídy

Zápis do 1. třídy probíhá každý rok na začátku měsíce dubna. Je to den s velkým D nejen pro děti předškolního věku, ale i pro celou rodinu. Často se děti poprvé setkávají s prostředím školy.

Zákonný zástupce je povinen přihlásit dítě k zápisu k povinné školní docházce v době dané zákonem od 15. ledna do 15. února kalendářního roku, dle zákona č. 49/2009 Sb., kdy v tento rok je školní docházka zahájena. Školní docházka začíná začátkem školního roku po dni, ve kterém dítě dosáhne šesti let věku, pokud mu nebyl doporučen odklad školní docházky. Pokud dítě dosáhne šesti let od září do konce června v roce, ve kterém má začít školní docházka a je zralé tělesně i duševně a na základě podání žádosti zákonného zástupce, bude dítě přijato. V případě, že je dítě narozené v měsících od září do konce prosince je potřeba doporučující vyjádření od pedagogické poradny. V případě narození v měsících leden až konec června je potřebné doložit vyjádření z pedagogické poradny a odborného lékaře, které je zákonný zástupce povinen doložit (Bednářová 2015).

Dítě nemusí být u zápisu přítomno a nemusí absolvovat dané činnosti. Je také možnost přijmout dítě k povinné školní docházce i předčasně, a to v případě, pokud se narodilo v době od září do prosince příslušného školního roku. Rodiče jsou povinni doložit vyjádření pedagogicko-psychologické poradny a lékaře (Pugnerová 2019).

Současná situace spojená s onemocněním Covid-19 přispěla k tomu, že zápisy k povinné školní docházce probíhají bez osobní účasti dětí. Rodiče jsou povinni dodat řediteli školy přihlášku k zápisu prostřednictvím emailu s ověřeným elektronickým podpisem, přes datovou schránku, nebo osobním předáním. Ředitel na základě přihlášek rozhodne o přijetí. V letošním školním roce 2020/2021 proběhly zápisy tímto způsobem již podruhé.

Dříve se u zápisu dodržovala spádovost škol, to znamená, že každý chodil do školy, která byla určena pro místní a nejbližší okolí. Dnes je možno nastoupit na jakoukoli školu. Zákonný zástupce však musí ředitele spádové školy informovat o této skutečnosti do konce května kalendářního roku, kdy má povinná školní docházka začít. Zároveň je možnost přijít k zápisu na dvě základní školy. Kutálková (2014) uvádí, že v dnešní době mají rodiče nepřeberné množství možností výběru školy ať už ze soukromého či státního sektoru. Záleží

na rozpětí jejich finančních prostředků. Díky RVP ZV a ŠVP ZV na jednotlivých školách si rodič může zjistit možnosti školy, co daná škola nabízí, jakou má pověst nebo mimoškolní vyžití. Po rozhodnutí a následném přijetí je nutno oznámit řediteli ve spádové škole rozhodnutí o výběru.

2.1 Výběr školy

Na území České republiky fungují školy státní (běžné málotřídní a plně organizované) a církevní, které jsou alternativou ke státním školám. Církevní školy jsou dostupné všem bez ohledu na náboženské přesvědčení, ale dítě musí po nástupu přijmout duchovní rozměr školy. U dětí sportovně nebo jazykově nadaných je možno vybírat také ze škol sportovních, kde probíhá rozšířená výuka tělesné výchovy anebo jazyka. Rodiče mohou vybírat také ze škol alternativních. A to Montessori, Waldorfské školy, Daltonského vyučovacího plánu, programu Začít spolu a programu Zdravá škola.

Montessori

Montessori pedagogika je orientovaná na dítě jako člověka. Zdůrazňuje potřebu soustředit se na lidskou osobnost, a ne na výchovnou metodu. Hlavním cílem je dosáhnout samostatného jednání dítěte za pomoci učitele, který jej vede. Podstatou myšlenky montessori pedagogiky je výrok jednoho dítěte „*Pomoz mi, abych to mohl udělat sám*“. Montessori pedagogika podporuje svobodu z několika pohledů. Biologické svobody, sociální svobody a pedagogické svobody.

Děti si samy volí činnosti podle svého zájmu, tempo práce a také materiál se kterým úkol budou plnit. Učitel zůstává v pozadí a v případě potřeby pomůže, nenutí k žádné činnosti a může také danou činnost odmítnout. Pokud již úkol začne, musí jej dokončit. Mohou si tedy vybírat předmět, kterému se chtějí věnovat, nebo je více baví a mohou se mu věnovat delší čas. Během školního roku je ale nutné projít všechny části výuky, není přípustné některý předmět úplně vynechat. Výuka je doplněna o speciální pomůcky, které vyvinula sama Marie Montessori. Tento alternativní přístup nabízí také některé MŠ a navazují postupně na 1. stupeň ZŠ a pak také na 2. stupeň ZŠ. Většina škol je soukromých a placených (Budíková, Krušinová, Kuncová 2004).

Waldorfská škola

Jádrem výuky na Waldorfské škole je výuka v tzv. epochách. Epochy jsou použity v předmětech matematika, mateřský jazyk, fyzika, chemie, přírodopis. Každý den probíhá epocha ve dvouhodinovém bloku s jedním tématem po dobu 2-4 týdnů. Ostatní předměty probíhají v tradičních vyučovacích hodinách. Výuka se dělí na tři části a to rytmickou, vyučovací a vyprávěcí. Děti nemají klasické učebnice, učitel používá materiál, který si zajistí sám, popřípadě sdílí s kolegy. Hodnocení je slovní jak během výuky, tak také na vysvědčení. Waldorfské školy zajišťují výuku dětí od 1. do 8. ročníku a poté mohou bez problémů pokračovat na střední škole, kterou si sami zvolí (Budíková, Krušinová, Kuncová 2004).

Daltonské vyučování

Daltonské vyučování staví na principu volnosti, samostatnosti a spolupráce. Dítě pracuje samostatně, vybírá si činnosti, postupy i čas a spoléhá samo na sebe. V případě potřeby požádá o pomoc spolužáka nebo učitele. Ve výuce se vždy jedná o opakování a procvičování již známého učiva. Cílem je naučit se pracovat s knihou, vyhledávat v encyklopedii a sdílet získané informace. Daltonský systém se zařazuje několikrát týdně do hodin různých předmětů (Budíková, Krušinová, Kuncová 2004).

Program Začít spolu a Program Zdravá škola (vzdělávací programy zapojované do výuky)

Vzdělávací program Začít spolu je vlastně projektové vyučování. Děti společně s vyučujícím určí téma dne, a to se promítne do všech vyučovacích hodin. Třída je rozdělena do několika center aktivity např. centrum matematiky, prvouky, čtení. Každé centrum obsahuje pomůcky potřebné k realizaci práce. Rodiče se mohou účastnit výuky a také se přímo zapojit.

Program Zdravá škola je také vzdělávací program, který vychází ze dvou principů. Respektování potřeb jedince vzhledem ke společnosti a světu. Rozvoj komunikace a spolupráce. Z pohledu programu je zdraví chápáno z širšího úhlu pohledu a to tělesného, duševního, sociálního a duchovního zdraví každého dítěte, zdraví komunity, ve které se jedinci nachází a zdraví globální. Program stojí na třech pilířích. Jednotlivými pilíři jsou pohoda prostředí, zdravé učení a otevřené partnerství (Budíková, Krušinová, Kuncová 2004).

2.2 Pojetí zápisů ze strany základní školy

Není dán konkrétní návod, jak provádět zápis k povinné školní docházce. Každá škola jej vede dle svých pravidel a kritérií. Můžeme ho však rozdělit do dvou hlavních skupin tradiční a netradiční zápis.

2.2.1 Zápis tradiční

Zápis tradiční probíhá formou testu a pohovoru s dítětem. Při testování je využíváno orientačního Kern-Jiráskova testu školní zralosti pro pedagogické posouzení zralosti dítěte, nikoli pro psychologickou analýzu. Obsahuje tři části. První část je kresba mužské postavy, druhá napodobení psacího písma a třetí obkreslení skupiny teček. Tento test je pouze orientační a je nutné ho doplnit rozhovorem. Dítě by mělo vědět, jak se jmenuje, kolik je mu let, rozpoznat jednotlivé barvy a napočítat do deseti, umět správně vyslovovat jednotlivé hlásky. Nemělo by být příliš bojácné. Celkové šetření by mělo být doplněno diagnostickým posouzením učitele z mateřské školy, které dítě navštěvovalo. Učitelka zpravidla již předem informuje základní školu, na kterou dítě následující školní rok nastoupí a informuje taktéž zákonné zástupce.

2.2.2 Zápis netradiční

Netradiční zápis je jiný v tom, že dítě nemusí plnit (může být doplněno) tradiční test a rozhovor, ale pomocí hry je vtaženo do příběhu, kde plní jednotlivé úkoly, aniž by si uvědomovalo, že je testované. Díky tomuto přístupu nejsou děti stresované, opadne u nich počáteční stud a ostych a lépe mohou ukázat své schopnosti a dovednosti, které v cizím, novém prostředí mohou být potlačeny. K netradičnímu zápisu může být využit různých her a pohádkových prostředí, které pomohou navodit správnou atmosféru. Mezi takové hry patří např. hledání cesty na hrad „Školštejn“. Děti plní jednotlivé úkoly na trase, která vede do hradu. Úkoly mu pomáhají plnit hraběnky (učitel, či žáci z vyšších ročníků). Po splnění všech úkolů dostává korunu a klíč od hradu a v tom okamžiku se stává z předškoláka školákem. Je samozřejmě na učitelích a vedení školy, jak zápis sestaví a pojmu celkovou podobu, možností je spousta.

3 Odklad školní docházky

Odklad školní docházky je důležité rozhodnutí v životě dítěte a mělo by být učiněno s rozvahou. Při špatném rozhodnutí bychom mohli dítěti způsobit do budoucího života velké problémy. Často nás napadne předčasně přijaté dítě, ale také děti, které dostaly odklad a nepotřebovaly jej. V tomto případě může dojít k propášení jeho připravenosti na školu a vzdělávání a s pozdějším nástupem může dojít k nezájmu o učení. Rodič tuto možnost zamýšlí v dobrém úmyslu svému dítěti tzv. „prodloužit dětství“. Na druhou stranu předčasně přijaté dítě také nese svá úskalí a problémy do budoucna, a proto je tak důležité správné diagnostikování a rozhodování (Žáčková, Jucovičová 2015).

Také Ležalová (2010) ve svém článku v RVP zmiňuje, že odklady školní docházky ze strany rodičů bývají časté právě z důvodů tzv. „prodloužení dětství“ a také kvůli náročností školní výuky a postavení věkově mladšího dítěte v kolektivu ostatních dětí.

„Nezralé dítě je výrazně ohroženo selháním a pak celkovou neúspěšností. Neví-li si rodiče rady a nejsou si jisti zralostí či nezralostí svého dítěte, mohou se i sami poradit s odborníkem, obrátit se na pedagogicko-psychologickou poradnu (případně i speciálně pedagogické centrum) a požádat o vyšetření dítěte“ (Žáčková, Jucovičová 2015, s. 10).

Nezralost dítěte se může objevit v oblasti fyzické, psychické a také citové. Fyzicky nezralé dítě se projevuje vyšší únavou což má za příčinu zatěžování imunitního systému a s tím souvisí vyšší nemocnost. Psychicky nezralé dítě není schopno využít svou rozumovou kapacitu. Nemá motivaci k učení a je více stresované po negativních zkušenostech se školou. Dalším projevem mohou být nepřiměřené reakce na vzniklé situace, poruchy chování a negativismus. Nedokáže se soustředit a je hravé. Zraková diferenciací je snižena a má problémy s grafomotorikou. Citově nezralé dítě pociťuje úzkosti, obavy, je příliš fixované na rodinu (Ležalová 2010).

3.1 Dopady předčasně přijatého dítěte k povinné školní docházce

Ukvapené rozhodnutí o přijetí nezralého dítěte má ve výsledku dvě možnosti, kdy ani jedna není dobrá. Předčasně přijaté dítě bude omezeno svou nezralostí, a tudíž bude dlouho dotahovat ostatní děti, a i přes veškeré snažení nebude patřit mezi nejlepší, ale mezi průměr, přestože intelektuálně dosahuje lepšího výkonu. V porovnání s méně nadaným žákem bude

stále opožděné vlivem věku a lepší odolnosti vůči školní zátěži. Nejhorší případ, co se může stát je návrat zpět do mateřské školy. Tato možnost může mít pro následující vzdělávání dítěte fatální vliv. V důsledku toho může nastat nechut' se dále vzdělávat, učit se novým věcem, a to nejen v 1. třídě, ale po celý život. V obou těchto výsledcích předčasného přijetí v dítěti roste pocit neúspěchu nebo pocit, že škola je moc těžká (Kutálková 2014). Žáčková a Jucovičová (2015) uvádějí, že podle výzkumu jsou neúspěšností častěji ohroženou skupinou děti narozené v letních měsících.

3.2 Možnosti řešení situací spojených s neúspěšností dítěte v 1. třídě.

3.2.1 Dodatečný odklad školní docházky, opakování první třídy

V případě, že učitel nebo zákonný zástupce zjistí, že dítě nezvládá školní docházku může navrhnout dodatečný odklad školní docházky dle školského zákona č. 561/2004 Sb. §37 odst. 3 *„Pokud se u žáka v prvním roce plnění povinné školní docházky projeví nedostatečná tělesná nebo duševní vyspělost k plnění povinné školní docházky, může ředitel školy se souhlasem zákonného zástupce žákovi dodatečně v průběhu prvního pololetí školního roku odložit začátek plnění povinné školní docházky na následující školní rok“* (Školský zákon 2020).

Je také možnost dodatečného odkladu povinné školní docházky, kdy dítě nenastoupí do 1. třídy, ale buď zpět do MŠ nebo do přípravné třídy nebo adaptačního kurzu tzv. nultého ročníku (pokud jej škola poskytuje). Dodatečný odklad je možný pouze do 1. pololetí 1. třídy, později již není odklad možný. Žák by ve třídě setrval a poté první třídu opakoval. Nicméně je důležité odklad dobře zvážit už při zápisu, protože se tím zmírní zklamání z neúspěchu a budoucí problémy (Beníšková 2007).

Opakování první třídy

Pokud není možné jinak a nebylo možné učinit dodatečný odklad nebo podpůrné opatření nebylo dostatečně účinné, může dítě opakovat ročník, pokud v druhém pololetí neprospělo nebo nemohlo být hodnoceno. Taková situace může nastat nejen z důvodu špatného prospěchu, ale i při dlouhodobé nepřítomnosti ze zdravotních důvodů (Ležalová 2010).

3. 2. 2 Adaptační kurzy

Adaptační kurz připravuje předškoláky na první rok školy. Pomáhá jim adaptovat se na nové prostředí. Naučit se novému řádu a režimu dne. Zdokonalit pozornost, grafomotoriku, získat nové sociální vazby s ostatními dětmi a učitelem. Přípravné nebo adaptační kurzy zpravidla uskutečňují učitelé, kteří budou tyto děti učit v 1. třídě. Adaptační kurzy jsou zakotveny ve školském zákoně 561/2006 Sb. §47.

Obsahem kurzu je příprava dětí k nástupu do školy. Aktivita jsou pojímány hravou formou a jsou cíleny na oblasti nezbytné pro osvojení schopností a dovedností potřebných k úspěšnému startu ve škole. Jde o aktivity zaměřené na:

- grafomotoriku
 - sluchovou diferenciaci
 - zrakovou diferenciaci
 - sluchovou analýzu a syntézu
 - řeč
 - početní znalosti
 - pozornost, myšlení a paměť
 - sociální dovednosti
 - podporu pravolevé orientace a orientaci v čase
- (Bučilová, Kadlecová a kol. 2010).

Adaptační kurzy neprobíhají na všech školách. Je to na rozhodnutí ředitele školy. Mohou to být jak adaptační kurzy, které probíhají od začátku měsíce května do konce června, tak přípravné třídy, které probíhají celý školní rok a je označován, jako nultý ročník. Bývají hojně využívány dětmi po odkladu školní docházky, ale samozřejmě nic nebrání účasti všech dětí předškolního věku. Osvojí si potřebné schopnosti a dovednosti. Děti, které jsou po odkladu podporují oblasti, které zapříčinily odklad školní docházky (Beníšková 2007).

4 Empirická část

4.1 Cíle a metodologie výzkumu

Cíle:

- na základě dotazníkového šetření a rozhovorů s učiteli vyhodnotit přínos adaptačních kurzů z hlediska úspěšnosti u zápisu dětí do 1. tříd
- komparovat míru úspěšnosti u zápisu mezi školami ve městě a v obci a mezi pohlavími

Design výzkumu:

- smíšený (kvantitativně-kvalitativní)

Výzkumné problémy (otázky):

- Je rozdíl v úspěšnosti při zápisu do 1. třídy mezi dětmi, které navštěvovaly přípravné třídy při ZŠ?
- Je rozdíl v úspěšnosti při zápisu do 1. třídy mezi pohlavími?
- Je rozdíl v úspěšnosti při zápisu do 1. třídy mezi školami ve městě v obci?

Výzkumná část diplomové práce *Připravenost dětí na vstup do základního vzdělávání* se zabývá kvantitativně-kvalitativním výzkumným šetřením. Zjišťuje míru úspěšnosti dětí při zápisu na třech základních školách ve Zlínském kraji, a to na ZŠ Všemina, ZŠ Jasenná a státní ZŠ Montessori Komenského I ve Zlíně. Výzkumné šetření využívá k vyjádření výsledků dotazník v kombinaci s rozhovorem při tradičním i netradičním zápisu do první třídy u 103 dětí předškolního věku.

Metody:

Pro zpracování diplomové práce jsme použili následující metody výzkumu:

- Dotazník – který odevzdal každý zákonný zástupce za své dítě (dotazník vycházel z výsledků zápisu do 1. třídy ZŠ)
- Rozhovor s učiteli, kteří vedli samotný zápis

Dotazník

První z metod výzkumu byl použit strukturovaný dotazník s dichotomickými položkami. Dotazník obsahoval celkem 4 otázky v Základních školách v Jasenné a ve Všemíně a 5 otázek v Základní škole Komenského I. ve Zlíně. Zlínská škola měla o jednu otázku více z důvodu rozlišení, na kterou část školy budou přijaty. Škola se totiž skládá ze dvou částí, a to klasické a části alternativní Montessori. Cílem dotazníkového šetření bylo získat základní informace o dětech, které přišly k zápisu k povinné školní docházce, a to pro potřebu komparace získaných údajů prostřednictvím rozhovoru. Z tohoto důvodu obsahoval dotazník pouze 4 položky. Dotazník byl umístěn ve třídách, kde probíhal zápis a vyplňovali jej rodiče po skončení zápisu, kdy byli již předběžně dohodnuti o nástupu nebo odkladu školní docházky dítěte do ZŠ.

Dotazník zahrnoval následující položky:

- Pohlaví dítěte
- Věk dítěte
- Zda bylo dítě přijato k povinné školní docházce
- Absolvování přípravné třídy nebo adaptačního kurzu

Doplňková otázka v ZŠ Komenského I.:

- Přijetí dítěte na klasickou ZŠ nebo na alternativní ZŠ Montessori

Rozhovor s učiteli

Druhou metodou pro získání informací byl použit strukturovaný rozhovor s učiteli, kteří vedli zápis k povinné školní docházce. Cílem rozhovoru bylo zjištění úrovně znalostí a dovedností jednotlivých dětí, a to z hlediska rozdílů dětí, které navštěvovaly přípravný kurz a z hlediska místa realizace daného kurzu. Rozhovor byl zaznamenáván zápisem do předem připraveného archu (viz Příloha č. 6). Učitelé byli předem seznámeni s postupem, zaměřením a se způsobem záznamu rozhovoru a tím souhlasili s podmínkami.

Rozhovor obsahoval otázky:

- Jaké úkoly plnily děti u zápisu?
- Bylo na dětech poznat, že nenavštěvovaly adaptační kurz?

- V případě, že byl doporučen odklad povinné školní docházky, jak reagovali zákonní zástupci?

Škola	Děvčata	Chlapci	Adaptační kurz – ano	Adaptační kurz – ne	Úspěšní	Neúspěšní
ZŠ Jasenná	10	6	0	16	11	5
ZŠ Všemina	5	7	7	6	13	0
ZŠ Montessori	12	11	23	0	20	3
ZŠ Komenského I	26	25	44	7	44	7
Celkem	53	50	74	29	88	15

Tabulka č. 1 – Přehled získaných údajů výzkumu

4.2 Popis výzkumného vzorku

Pro výzkumnou část diplomové práce byl vybrán výzkumný vzorek dětí předškolního věku účastnících se zápisu k povinné školní docházce ve věku od 5 do 7 let věku a pomocí dotazníku bylo získáno 103 dotazníků. Výběr výzkumného vzorku proběhl záměrným (kriteriálním) výběrem. Jednotlivé školy jsme volili dle nejbližšího okolí trvalého pobytu autorky diplomové práce. Záměrný výběr může proběhnout třemi způsoby a my jsme se rozhodli pro anketní výběr, kdy se jedinci dostávají do výběru na základě svého rozhodnutí.

Kritéria výběru výzkumného vzorku:

- děti předškolního věku nebo s odkladem školní docházky ve věku 5-7 let
- školy ve městě a na vesnici

Vyhodnocení základních údajů z hlediska zkoumaného vzorku

Následující tabulka zobrazuje všechny údaje z dotazníků, nashromážděné při zápisu na jednotlivých školách. Veškeré informace z dotazníku jsou dále doplněny rozhovorem, který nám ukazuje vlivy adaptačních kurzů na úspěšnost, průběh zápisu a psychiku dítěte. Tabulka č.1 je přehledová, obsahuje jednotlivé oblasti šetření, jejich hodnoty. Podrobné znění dotazníkového šetření naleznete v příloze č. 4 v závěru této diplomové práce.

4.3 Průběh výzkumu

Etapu 1 – stanovení výzkumného problému

Stanovení problému začíná předběžnou teoretickou analýzou poznatků. Základním kamenem pro zdroj informací je shromáždění a výběr odborné literatury z níž bude vycházet teoretická část diplomové práce. Zdroje můžeme hledat jak v tištěných, tak elektronických publikacích nebo také prostřednictvím internetu nebo konzultacemi s pedagogickými a odbornými pracovníky (Chráška 2016).

Na počátku jsme provedli rešerši na základě, které jsme vybrali odbornou literaturu ke zpracování diplomové práce. Důkladně jsme připravili dotazník a strukturu rozhovoru. Dále jsme stanovili výzkumné metody a cíle, kterých by mělo být dosaženo ve výsledku výzkumu.

Etapu 2 – Formulace hypotézy

Hypotéza je jádrem kvantitativně orientovaného výzkumu. V předchozí etapě jsme formulovali výzkumné otázky a v druhé etapě jsme stanovili hypotézu, která je predikcí neboli předpovědí vztahů mezi proměnnými. V první etapě jsme si stanovili výzkumné otázky, které zastávají dva cíle diplomové práce a v druhé etapě hypotézu, která nám pomůže dosáhnout posledního cíle a potvrdit ji či vyvrátit.

Stanovení hypotéz:

- existuje rozdíl mezi dětmi, které navštěvovaly adaptační kurz a jsou úspěšnější než děti, které nenavštěvovaly adaptační kurz
- existují rozdíly v úspěšnosti dětí, a to mezi městem a obcí
- existují rozdíly v úspěšnosti dětí, a to mezi chlapci a děvčaty

Etapu 3 – testování hypotézy

Dalším krokem výzkumu byl výběr výzkumného vzorku, který byl volen záměrným kritériálním výběrem. Volili jsme podle škol nejbližší k trvalému pobytu výzkumníka. Po výběru vzorku následovalo použití výzkumných metod, které jsme si nastudovali v první etapě. Rozhodli jsme se pro strukturovaný dotazník a strukturovaný rozhovor. Následně

proběhly jednotlivé úrovně pedagogického výzkumu, který jsme si rozdělili na pilotáž, předvýzkum a vlastní výzkum.

Pilotáž

Probíhala rozhovorem s učiteli, kteří mají zkušenosti se zápisy k povinné školní docházce, doplněna o studium literatury zabývající se školní zralostí a připraveností. Učitelství 1. stupně je již několik let zaměstnáním několika rodinných příslušníků mé rodiny.

Předvýzkum

Samotnému výzkumu předcházely diskuse s odborníky z praxe o problematice zápisů dětí k povinné školní docházce. K ověření správného stanovení výzkumných otázek a hypotézy a doladění případných nedostatků. Dále pak k sestavení a výběru položek do dotazníku a rozhovorů.

Vlastní výzkum

Dotazníky byly rozděleny do jednotlivých základních, škol, které jsme vybrali. Umístili jsme je na stůl k učitelce, která prováděla zápis. Připojili jsme k nim bon-bony, jako odměnu pro děti. Zákonní zástupci vyplnili dotazníky za své děti po skončení zápisu, odpověděli na jednotlivé otázky a poté dotazník odevzdali do označeného boxu. Následně jsme veškerý materiál sesbírali a data shromáždili do jedné tabulky která je v příloze č. 4. Vzhledem k časové náročnosti nebylo možné účastnit se osobně na všech zápisech ve stejný moment. Výzkum probíhal na všech školách 2. 4. 2019. Paní učitelky byly velmi vstřícné a pomohly zajistit, aby se dotazníky dostaly ke všem rodičům. V následujících dnech byl pro získání dalších dat a informací zvolen strukturovaný rozhovor s jednotlivými učiteli účastnících se zápisu. Díky dobré spolupráci byla návratnost dotazníků na všech školách 100% a paní učitelky a ředitelky ochotně odpovídaly na otázky.

Etapa 4 – vyvození závěrů a jejich prezentace

Poslední částí výzkumu je ověřování výzkumných otázek. Výsledky získaných dat jsou zobrazeny v jednotlivých tabulkách a grafech. Z tabulky, která je přiložena v příloze jsme použili data pro jednotlivá zkoumání. Aby počítání bylo jednoduché a přesné využili jsme nástroj Excel pro výpočty v tabulkách. Na začátku jsme si stanovili výzkumné otázky a také hypotézu. Hypotézu jsme ověřovali statistickou metodou dobrá shoda chí-kvadrát. Ve finální části jsme provedli zhodnocení výzkumu a vyvodili závěr.

Popis jednotlivých zápisů k povinné školní docházce

Každá škola si tvoří vlastní plán zápisu. Jeho průběh je čistě v kompetenci ředitele školy. Také my jsme při výzkumu zjistili, že na každé škole probíhal jiným způsobem.

V ZŠ Všemina probíhal zápis netradiční formou v prostředí hradu „Školštejn“ a kombinací dotazníku školní zralosti a orientačního Kern-Jiráskova testu školní zralosti. Děti přišly do třídy, kterou znají z adaptačního kurzu. Byly přivítány učitelem a hraběnkami (žáky 5. ročníku). Hraběnky pomáhaly dětem s plněním úkolů učitel byl pozorovatel. Po úspěšném absolvování všech stanovišť byl dítěti předán klíč od hradu a tím bylo přijato k povinné školní docházce.

V ZŠ Jasenná probíhal zápis tradiční formou pomocí pouze orientačního Kern-Jiráskova testu. Děti byly přivítány při příchodu do třídy. Usadily se v lavici a jejich úkolem bylo vyplnit pracovní list (orientační test). Učitelka jim položila otázky: *Jak se jmenuješ? Kde bydlíš? Kolik ti je let? Do kolika napočítáš?* Děti do školy přicházely poprvé a neabsolvovaly adaptační kurz, pouze grafomotorická cvičení v rámci MŠ.

V ZŠ Montessori Komenského I. probíhal zápis ve dvou verzích. V části alternativní Montessori byly vyplňovány dotazníky školní zralosti, které vyplňovaly děti a učitel. Dotazníky byly dále doplněny prací na Montessori pomůcce. Jejich úkolem bylo postavit stavbu z kostek podle obrázku. V klasické části ZŠ byl zápis pomocí stejných dotazníku bez práce na pomůcce. Děti byly při příchodu přivítány učitelkou, kterou znají z adaptačního kurzu. Zároveň přicházely do známého prostředí.

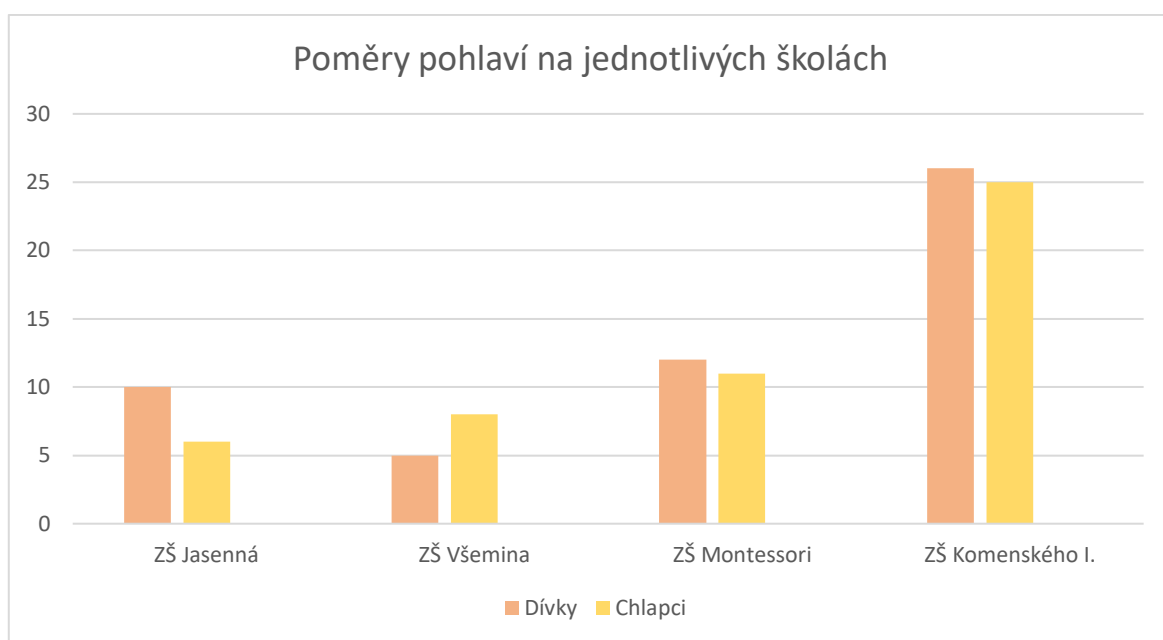
4.4 Zpracování výsledků kvantitativní části

Studování pedagogické reality vyžaduje nejen kvantitu, tak také kvalitu. Kvantitu je možno vyjádřit či zachytit měřením nebo velikostí. Je to prosté přiřazování číselné podoby různým jevům nebo předmětům podle daných pravidel (Chrásky 2016). Nyní si této kapitole jednotlivé cíle vyjádříme pomocí grafů a tabulek a zjistíme, odpovědi na výzkumné otázky a ověříme hypotézu pomocí dobré shody chí-kvadrát.

4.4.1 Výzkumná otázka 1

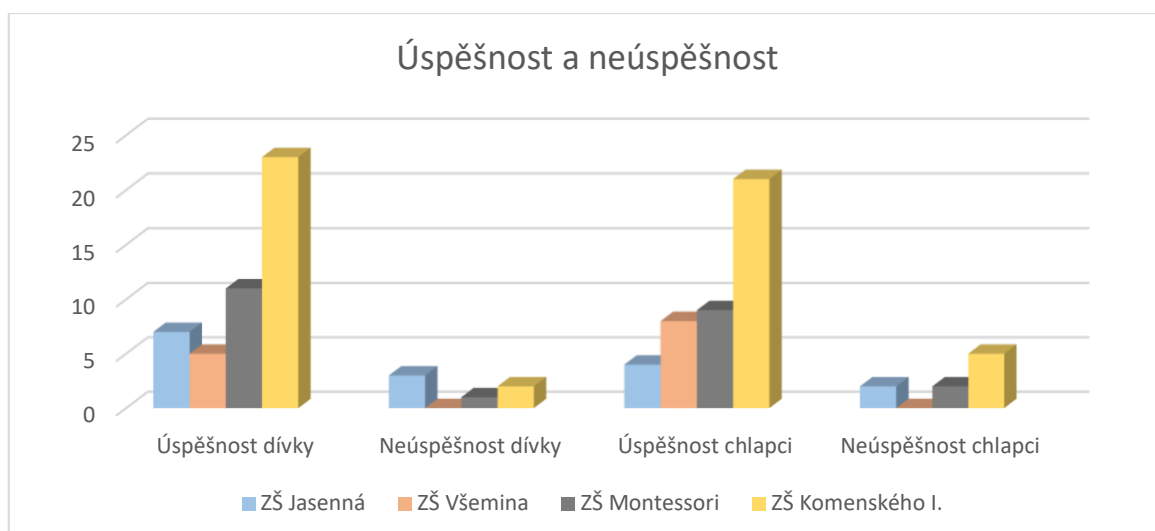
Je rozdíl v úspěšnosti při zápisu do 1. třídy mezi pohlavími?

Abychom na otázku našli správnou odpověď, nejprve si zobrazíme pomocí dvou grafů č. 1 – poměry pohlaví na jednotlivých školách a č. 2 – úspěšnosti a neúspěšnosti pohlaví na jednotlivých školách. Po grafech bude následovat tabulka, pomocí, které si zobrazíme procentuální hodnoty a porovnáme je.

Graf č.1 Poměry pohlaví na jednotlivých školách

Z grafu č. 1 je zřejmé, že ve většině škol převažují v daném roce dívky, pouze na ZŠ Všemina převažují chlapci. Graf slouží k hrubému nastínění poměrů mezi jednotlivými pohlavími. Konkrétní číselná data můžete najít v tabulce č. 2, která se nachází dále v textu. Tabulka obsahuje počty dětí na jednotlivých školách a dále jsou tato čísla rozdělena na pohlaví a přijetí a nepřijetí dětí, také podle pohlaví.

Graf. č. 2 – Přehled úspěšnosti a neúspěšnosti dívek a chlapců

Graf č. 2 ukazuje úspěšnost při zápisu na jednotlivých školách vzhledem ke každému pohlaví. Tento graf opět slouží k hrubému nastínění dané problematiky. Lze pozorovat rozdíly mezi jednotlivými školami vzhledem k hledisku úspěšnosti/neúspěšnosti. Hledisko je rozděleno na jednotlivá pohlaví na každou školu zvlášť. Každá škola je rozdělena barvami na 4 skupiny po čtyřech sloupcích. Každá barva zastává konkrétní školu. Jednotlivé rozdělení barev najdete v legendě pod grafem. Podrobné číselné údaje najdete v tabulce č. 2. Tabulka obsahuje počty u jednotlivých pohlaví a škol. Četnosti jsou převedeny do % vyjádření.

Nyní se dostáváme k hlavnímu bodu. Tabulka č. 2 nám pomůže konkrétně zobrazit získaná data a porovnat je mezi sebou abychom získali odpověď na první výzkumnou otázku.

Škola	Četnost	Počet dívek	Dívky přijaté	Počet chlapců	Chlapci přijatí	Úspěšnost celková	Míra úspěšnosti dívky	Míra úspěšnosti chlapci
ZŠ Jasenná	16	10	7	6	4	69 %	70 %	67 %
ZŠ Všemina	13	5	5	8	8	100 %	100 %	100 %
ZŠ Montessori	23	12	11	11	9	87 %	92 %	82 %
ZŠ Komenského I	51	26	24	25	21	88 %	92 %	84 %
Celkem	103	53	47	50	42			

Tabulka č. 2 – Procentuální úspěšnost a neúspěšnost

Z celkového počtu 103 dětí se v ZŠ Jasenná účastnilo zápisu 16 dětí, v ZŠ Všemina 13 dětí a v ZŠ Montessori Komenského I celkem 74 dětí, z tohoto počtu v části Montessori 23 dětí a 51 v klasické části základní školy.

Z dat v tabulce č. 2 vyplývá:

- první sloupec zobrazuje celkové počty dětí na jednotlivých školách,
- druhý a třetí sloupec zobrazuje počty dívek na každé škole a jejich úspěšnost,
- čtvrtý a pátý sloupec zobrazuje počty chlapců na jednotlivých školách a jejich úspěšnost.
- šestý sloupec vyjadřuje celkovou úspěšnost na každé škole.
- sedmý sloupec vyjadřuje procentuální hodnotu úspěšnosti dívek na jednotlivých školách.
- osmý sloupec vyjadřuje procentuální hodnotu úspěšnosti chlapců na jednotlivých školách.

Jak vidíme ve výsledcích grafu č. 2 a tabulky č. 2, se v každé škole výsledky úspěšnosti liší. Zjistili jsme, že v ZŠ Jasenná byly úspěšnější dívky o 3 %. V ZŠ Všemina byla úspěšnost u obou pohlaví stejná na hodnotě 100 %. V ZŠ Komenského I, Montessori části, byly úspěšnější dívky o 10 % a v klasické části byly opět úspěšnější dívky o 8 %. Výsledkem zkoumání odpovědi na výzkumnou otázku je jednoznačný výsledek a to, že dívky byly úspěšnější než chlapci.

Je patrné, že dívky jsou u zápisu úspěšnější než chlapci, což vyplývá také z mnohaletých výzkumů a pozorování. Na tento jev může mít vliv výchova a klima rodiny. Celkové zrání je ovlivňováno mírou podnětnosti prostředí a okolí, ve kterém dítě žije. Dle Šmelové a kol. (2012), ovlivňuje větší úspěšnost dívek přístup rodičů ke každému pohlaví. Uvádí, že na dívky bývá obecně kladena vyšší náročnost. Také na každé pohlaví jsou kladeny jiné nároky ze strany dospělých všeobecně. U chlapců dochází k pomalejšímu zrání. Ze starších výzkumů vyplývá, že školní zrání u dívek je v předstihu před chlapci asi o čtvrt roku. Rozdíl je však tak malý, že je až zanedbatelný a není třeba na něj brát zřetel, či rezolutně označit chlapce za „pomalejší“.

Rozdílnost v úspěšnosti mezi pohlavími se neprojevuje pouze tempem zrání, ale také z hlediska vyžívání specifických dispozic. Matějček (1994) uvedl výzkumné práce obsahující odlišný průběh rozvoje mozkových funkcí. Dívky lépe prospívají díky vyrovnanější výkonnosti obou mozkových hemisfér. Chlapci se od dívek odlišují pomalejším zráním a tím je způsobeno, že obě mozkové hemisféry ještě nespolupracují, jako u dívek. Chlapci bývají více dráždiví (neklidní) a mají sklon k vyšší únavnosti a menší pozornosti (Vágnerová 1995).

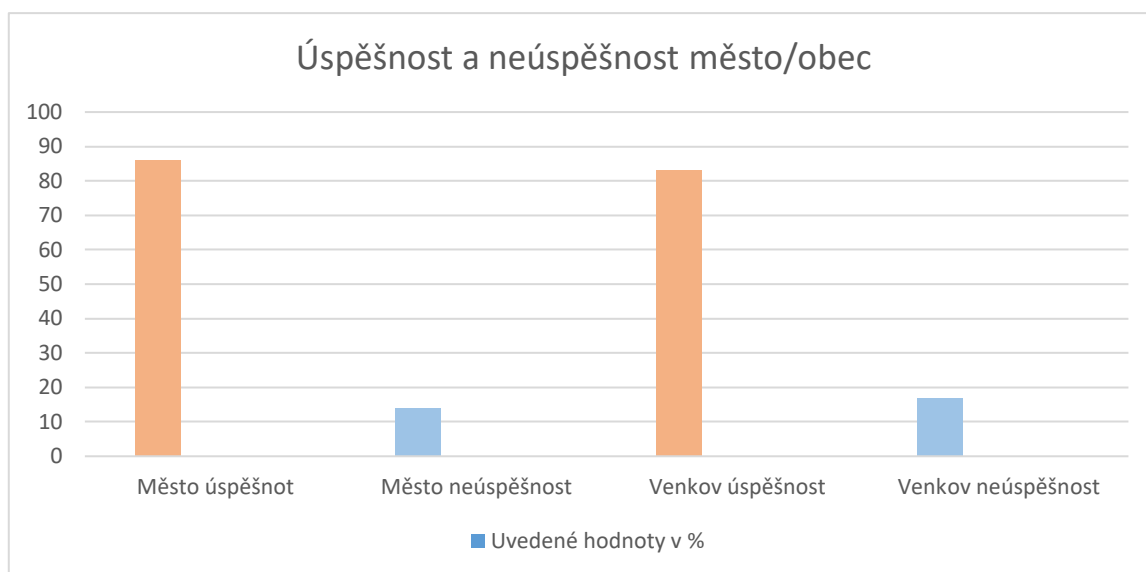
4.4.2 Výzkumná otázka 2

Je rozdíl v úspěšnosti při zápisu do 1. třídy mezi školami ve městě v obci?

Stanovení rozdílu mezi městem a obcí

Rozdíl mezi městem a obcí každý z nás vnímá trochu jinak. Někdo pochází z velkého města a už menší město pro něj může znamenat obec (vesnici). Naopak, kdo pochází z obce, může pro něj menší město připadat jako velkoměsto. Proto si nejprve ukážeme rozdíl mezi obcí a městem.

Česká republika v současnosti rozděluje svou dikcí obce, městyse a města. Obec je tehdy, když zde žije maximálně 3000 obyvatel. Městys může vzniknout po návrhu obce a pokud jej schválí předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Město je městem tehdy, když zde žije více než 3000 obyvatel (Kolman 2007). Rozhodli jsme se pro tři základní školy. Všechny se nachází ve Zlínském kraji. Jedna přímo ve Zlíně, krajském městě. Druhá v obci Všemina a třetí v obci Jasenná. Zlín má 75 tisíc obyvatel. Obec Všemina má téměř 1100 obyvatel. Obec Jasenná má 986 obyvatel. Rozdíly v úspěšnosti dětí si opět vyjádříme grafem a tabulkou.

Graf č. 3 – Procentuální vyjádření rozdílů město/obec

Graf č. 3 nám hrubě nastiňuje rozdíly úspěšnosti a neúspěšnosti mezi městem a obcí. Domnívali jsme se, že demografické umístění může ovlivňovat výsledek zápisu k povinné školní docházce. Konkrétní údaje naleznete v tabulce č. 3.

Vztah město/obec		
Demografické umístění	Četnost	Procentuální vyjádření
Město úspěšnost	64	86 %
Město neúspěšnost	10	14 %
Obec úspěšnost	24	83 %
Obec neúspěšnost	5	17 %

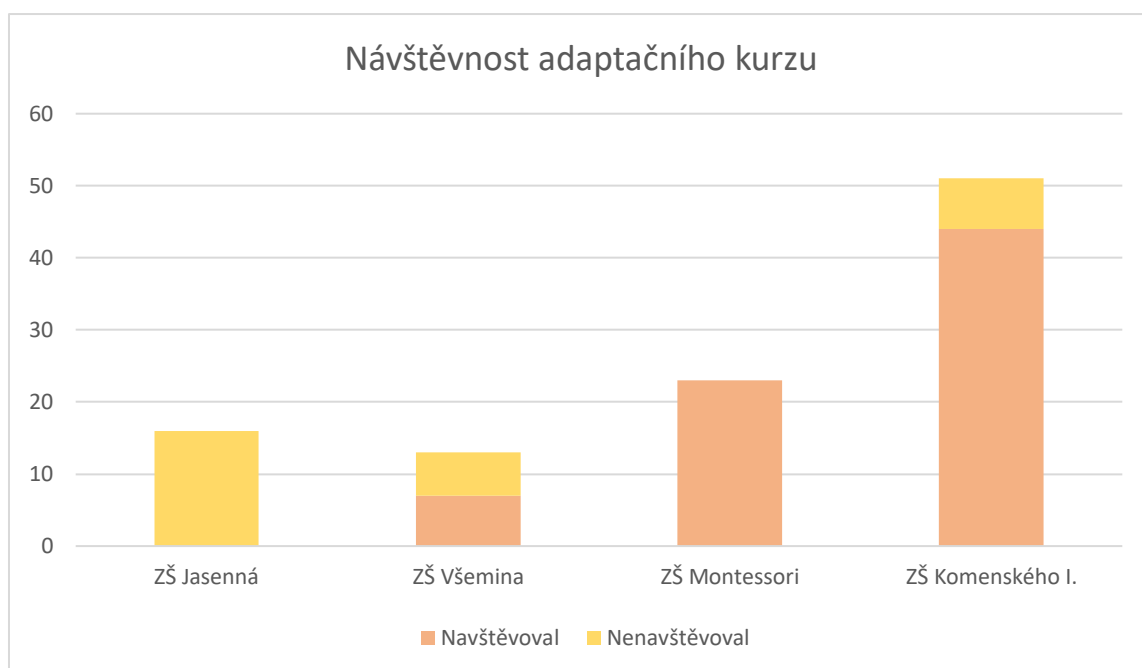
Tabulka č. 3 – Vztah města a obce vůči úspěšnosti

Druhá výzkumná otázka zněla, zda je rozdíl v úspěšnosti ve městě a v obci. Pomocí tabulky č. 3 jsme si vyjádřili výsledky. Zjistili jsme, že ve městě je úspěšnost vyšší než v obci o 3 %. Porovnali jsme také neúspěšnost a v obci byla vyšší také o 3 %. Odpověď na výzkumnou otázku je, že ve městě jsou děti úspěšnější, avšak pouze o 3 %, což nám ukazuje nízkou významnost.

4.4.3 Statistické vyhodnocení

Výzkumný problém: Je rozdíl v úspěšnosti při zápisu do 1. třídy mezi dětmi, které navštěvovaly přípravné třídy při ZŠ.

Abychom zjistili, zda existují rozdíly mezi proměnnými bude dalším krokem statistické vyhodnocení vlivu absolvování adaptačního kurzu na úspěšnost dětí u zápisu k povinné školní docházce. K ověření hypotézy jsme vybrali statistickou metodu dobrá shoda chí-kvadrát. Zda ovlivňuje či neovlivňuje adaptační kurz přijetí dítěte k povinné školní docházce se dozvíme dále. Podrobněji si jej rozebereme na dalších stránkách pomocí grafů, tabulek a komentářů.

Graf č. 4 – Míra návštěvnosti adaptačního kurzu

V grafu č. 4 jsou zobrazeny poměry mezi jednotlivými školami a dětmi, které adaptační kurz absolvovaly. Výsledný graf ukazuje zajímavý přehled, ale nejsou z něj patrné konkrétní informace a je doplněn opět tabulkou č. 4, kde nalezneme procentuální výsledky.

Škola	Navštěvovalo %	Nenavštěvovalo %	Procento opakovaného zápisu po odkladu %
ZŠ Jasenná	0	100	0
ZŠ Všemina	54	46	8
ZŠ Montessori	100	0	9
ZŠ Komenského I	86	14	2

Tabulka č. 4 – Procentuální přehled návštěvnosti adaptačního kurzu

Z dat v tabulce č. 4 vyplývá:

- rozdíly zejména u ZŠ Jasenná a ZŠ Montessori, kde jsou protipóly v návštěvnosti adaptačního kurzu. Na ZŠ Montessori je navštěvování maximální na ZŠ Jasenná je nulové.
- v prvním sloupci procentuální hodnoty návštěvnosti adaptačního kurzu
- ve druhém sloupci procentuální vyjádření kolik dětí adaptační kurz nenavštěvovalo.
- ve třetím sloupci jsou uvedeny procentuální hodnoty dětí, které zápis opakovaly podruhé po odkladu školní docházky

Nyní se dostáváme ke statistické metodě pro analýzu dat, dobré shodě chí-kvadrát. Metoda ověřuje míru významnosti získaných dat a jejich odlišnosti odpovídající nulové hypotéze (Chráška 2016). Pomocí testu dobré shody chí-kvadrát v tabulce č. 4 vypočítáme, zda adaptační kurz ovlivňuje úspěšnost dětí při zápisu k povinné školní docházce. Na úvod je důležité formulovat nulovou H_0 a alternativní H_A hypotézu. Nulová hypotéza zní, že adaptační kurz nemá vliv na úspěšnost. Hypotéza alternativní nám říká, že adaptační kurz má vliv na úspěšnost dětí při zápisu k povinné školní docházce.

H_0 : Adaptační kurz nemá pozitivní vliv na úspěšnost dětí pro vstup do základního vzdělávání.

H_A : Adaptační kurz ovlivňuje pozitivně úspěšnost dětí při zápisu k povinné školní docházce.

Adaptační kurz	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	P-O	(P-O) ²	$\frac{(P-O)^2}{O}$
Účastnil a uspěl	67	25,75	41,25	1701,6	66,08
Účastnil a neuspěl	5	25,75	-20,75	430,56	16,721
Neúčastnil a uspěl	21	25,75	-4,75	22,563	0,8762
Neúčastnil a neuspěl	10	25,75	-15,75	248,06	9,6335
Součet	103	103			93,311

Tabulka č. 5 – Vliv adaptačního kurzu – dobrá shoda chí-kvadrát

Abychom mohli přijmout nebo odmítnout hypotézy je nutné vypočítat testové kritérium. Výpočet provedeme podle následujícího vzorce.

Testové kritérium

$$\chi^2 = \sum \frac{(P - O)^2}{O} = 93,311$$

χ^2 nám vyjadřuje výsledek testového kritéria. P označuje pozorovanou četnost a je to údaj získaný výzkumným šetřením. O označuje očekávanou četnost, která vyjadřuje hodnotu nulové hypotézy. Z tabulky je zřejmé, že vypočtená hodnota χ^2 je 93,311. Testové kritérium dále srovnáme s kritickou hodnotou. Tu jsme našli ve statistických tabulkách podle stupně volnosti. Stupeň volnosti se určuje dle počtu řádků v tabulce č. 4. a odečteme 1.

Stupeň volnosti

$$f = 3$$

Kritická hodnota testovaného kritéria

$$\chi^2_{0,05}(3) = 7,815$$

Zjistili jsme, že stupeň volnosti je $f = 3$ a kritická hodnota testového kritéria $\chi^2_{0,05}(3) = 7,815$. Testové kritérium má hodnotu $\chi^2=93,311$. Testové kritérium má vyšší hodnotu než kritická hodnota testovaného kritéria. Vzhledem k výsledkům výpočtů musíme opustit nulovou hypotézu H_0 a přijmout hypotézu alternativní H_A . V případě nulové hypotézy, by adaptační kurz neměl vliv na úspěšnost. Přijali jsme hypotézu alternativní z čehož vyplývá, že adaptační kurz má vliv na úspěšnost dítěte u zápisu k povinné školní

docházce a ověřili jsme si pravdivost hypotézy, že adaptační kurz má vliv na úspěšnost dětí při zápisu.

Adaptační kurz ovlivňuje úspěšnost dětí při zápisu k povinné školní docházce. Je velkou výhodou pro děti předškolního věku, prvňáčky a také pro samotné učitelky. Děti se lépe seznámí s učitelkou, novým prostředím a se spolužáky. V dnešní době nastupují děti do první třídy relativně v širokém věkovém rozestupu od 6 do 8 let věku, což je dáno odkladem povinné školní docházky. Učitelka adaptačním kurzem snáze získá informace o rodičích, žácích, jejich výukových potřebách a potřebách spojených se specifickým vzděláváním u dětí, u kterých je již předem známo, že budou potřebovat individuální přístup. Například u dětí s logopedickými vadami ve výslovnosti souhlásek r a ř. Děti získají informace o tom, co se od nich bude očekávat. Adaptační kurz je také vodítkem pro výběr školy. Dnešní doba umožňuje výběr školy dle vlastního uvážení a nabídka kurzu může výběr ovlivnit. Školy často o žáky bojují a tímto způsobem budují kladné veřejné mínění a rodiče mohou být tímto faktorem ovlivněni. Rodiče často své děti předem připravují a intenzivně posilují určité části vývoje. Adaptační kurz pomůže učiteli srovnat rozdíly mezi dětmi a poradit rodičům, co je ještě třeba pro úspěšný start ve škole dotáhnout a procvičit. Adaptační kurz by měl být veden hravou formou, aby úkoly děti nadchly a pozitivně motivovaly k učení (Bučilová Kadlecová a kol. 2010).

4.5 Zpracování výsledků kvalitativní části

Kvalitativně orientovaný výzkum vychází z fenomenologie a zdůrazňuje aspekty chování lidí a připouští více realit, pracuje s malým počtem osob a empatií (Chráška 2016). Druhá část výzkumu se bude zabývat rozhovorovým šetřením pomocí strukturovaného rozhovoru na každé škole s jedním učitelem. Šetření jsou rozdělena do tří částí. V úvodu jsme rozepsali charakteristiky jednotlivých škol. Poté následují jednotlivé otázky a otevřené odpovědi z rozhovorového šetření. Odpovědi jsou seskupeny k jednotlivým otázkám a za každou otázku jsme zařadili dílčí shrnutí a komparaci odpovědí.

4.5.1 Charakteristiky škol

Základní a mateřská škola Všemina

Všemina 80, 763 15 Slušovice

Základní škola Všemina se nachází v malebné krajině na okraji Zlínského okresu. Škola je málotřídní, trojtřídká. Základní škola je spojena také s mateřskou školou, což je velkou výhodou pro přesun předškolních dětí na adaptační kurz. Celkem zde pracuje 6 učitelek včetně mateřské školy, jedna asistentka pedagoga a jedna paní družinářka. Zápis zde probíhal netradiční ve třídě, kterou děti věrně znají z kurzu. Vedla je paní učitelka, která zároveň prováděla samotný zápis. Rozhovorové šetření probíhalo s paní ředitelkou a paní učitelkou, která zápis prováděla. Obsahovalo tři otázky.

Základní škola Jasenná, okres Zlín, p. o.

Jasenná 15, 763 13 Jasenná

Základní škola Jasenná se nachází v těsné blízkosti Vizovických vrchů na samém okraji Beskyd. Škola je málotřídní stejně jako ve Všemíně, trojtřídká. Pracuje zde pět učitelek, dvě asistentky pedagoga a jedna paní družinářka. Škola je od mateřské školy oddělena. Každé zařízení se nachází v jiné budově asi 1 km od sebe vzdálených. Rozhovorové šetření probíhalo s paní ředitelkou.

Základní škola Komenského I Zlín, p. o.

Havlíčkovo nábr. 3114, Zlín

Základní škola Komenského I, se nachází kousek od centra města Zlín vedle protékající řeky Dřevnice. Jedná se o školu plně organizovanou a rozdělenou na dvě části. Část klasickou a alternativní Montessori. Ve škole se nachází také 2. stupeň. Děti navštěvují různé mateřské školy ve městě nebo okolních obcích a do adaptačního kurzu zde docházejí pravidelně jednou týdně na jednu vyučovací hodinu, jak v části Montessori, tak také v klasické části. Rozhovorové šetření proběhlo s učitelkou, která se účastnila zápisu.

4.5.2 Rozhovorová šetření

Otázka 1 – Jaké úkoly plnily děti u zápisu?

ZŠ Všemina

Na ZŠ Všemina probíhal zápis netradiční formou pomocí hry hrad „Školštejn“. Prostředí hradu bylo pro děti velmi zajímavé a poutavé. Neměly strach a jednotlivé úkoly plnily s pocitem hry. Hra spočívá v plnění jednotlivých úkolů, díky kterým učitel analyzuje, zda je dítě zralé. Hrou provází hraběnky (žáci 5. ročníku) a učitel je pouze pozorovatelem a analyzátozem. Na konci hry každé dítě dostane korunu a klíč, díky kterému jsou přijati do hradu a stávají se školákem. Po absolvování hry byly děti uvolněné a zápis pokračoval doplněním otázek a kresbou mužské postavy. Otázky byly evidovány do dotazníku, který je viz příloha č. 1 obr. 1-4.

ZŠ Jasenná

Na základní škole Jasenná probíhal zápis tradiční formou pomocí orientačního Kern-Jiráskova testu školní zralosti. Jednalo se o činnosti: kresba mužské postavy, napodobení písma a obkreslení skupiny teček. Orientační test byl doplněn otázkami, na které dítě odpovídalo. Pracovní list ze zápisu je k nahlédnutí v příloze č. 2 obr. 5 v závěru diplomové práce. Rozhovorové šetření probíhalo identicky, jako v předešlé základní škole s malým rozdílem a to, že probíhal pouze s paní ředitelkou.

ZŠ Komenského I

Základní škola Komenského I, je škola rozdělená na dvě části, a to část klasickou a část Montessori. Ve Zlíně se nachází ještě jedna základní škola Montessori. Ta nemá nic společného se ZŠ Komenského I, a navíc je soukromá a platí se zde školné.

Na této základní škole probíhal zápis ve dvojí formě. V části Montessori děti vyplňovaly pracovní listy zaměřené na školní zralost, vzor ze zápisu opět najdete v příloze. Dále děti pracovaly s pomůckou Montessori a během práce na pomůcce učitelky rozhodovaly, zda je dítě vhodné přijmout do alternativní školy. Do běžných tříd zápis probíhal stejně, jen děti nepracovaly na pomůcce. Listy jsou také k přiloženy viz příloha č. 3 obr. 6-9. Dle paní učitelky kresba mužské postavy již dávno není znakem zralosti či

nezralosti dítěte, ale pouze ukazatelem kreslířské dovednosti a také slouží k pozorování úchopu psacího náčiní a určení laterality.

Dílčí shrnutí 1. otázky – Posouzení jednotlivých přístupů

Diagnostika školní zralosti a připravenosti probíhala na každé škole jiným způsobem a pomocí jiných přístupů. V ZŠ Všemina byl průběh zápisu zasazen do pohádkového prostředí hradu „Školštejn“, děti měly na jednotlivých stanovištích úkoly. Odpovídaly na otázky: *Jak se jmenuješ? Kolik ti je let? Do kolika napočítáš?* Dalšími úkoly byly: rozpoznání číslic, napsat své jméno, překreslit skupinu teček, domalovat zuby na pile, namalovat stejný domeček a nakreslit postavu. Veškeré poznatky byly zaznamenávány do předem připraveného záznamového archu viz Příloha 1. V ZŠ Jasenná probíhal zápis tradiční formou pomocí orientačního Kern-Jiráskova testu, kde děti kreslily mužskou postavu, napodobovaly písmo a obkreslovaly skupinu teček a odpovídaly na otázky učitele: *Jak se jmenuješ? Kde bydlíš? Kolik ti je let? Do kolika napočítáš?* Pracovní listy viz Příloha 2. V ZŠ Komenského I probíhal zápis dvojí formou. V klasické části ZŠ probíhal zápis klasicky pomocí úkolů, které byly: napsat své jméno, napodobit písmo, překreslit skupinu teček, domalovat zuby na pile, kreslit obrázky dle předlohy, zapsat počet zvířátek a nakreslit postavu. Zjištěné údaje byly zaznamenávány do předem připraveného archu viz Příloha 3. Úkoly byly doplněny o otázky: *Jak se jmenuješ? Kde bydlíš? Kolik ti je let? Do kolika napočítáš?* V části Montessori děti plnily identické úkoly, které byly doplněny prací na pomůcce. Cílem práce bylo postavit stavbu z kostek podle obrázku.

Netradiční zápis k povinné školní docházce je pro děti rozhodně zajímavější a zábavnější. Děti jsou méně bázlivé, více přístupné a neuvědomují si, že jsou testovány. V ZŠ Všemina a ZŠ Komenského I, byly zápisy plné zajímavých netradičních úkolů. Tradiční přístup je méně komfortní a může zvyšovat nervozitu u dětí. Tento druh zápisu probíhal v ZŠ Jasenná. Závěrem můžeme konstatovat, že není důležité, jaký druh zápisu je zvolen. Záleží na důkladné diagnostice a schopnosti učitele správně vyhodnotit, zda je, či není dítě připravené k nástupu k povinné školní docházce a je jen na zvážení pedagoga, kterou variantu zápisu zvolí a zda chce dítěti ozvláštnit atmosféru a průběh zápisu.

Otázka 2 – Byly mezi dětmi zřejmé rozdíly, že nenavštěvovaly adaptační kurz? (Bylo znát, když dítě nenavštěvovalo přípravnou třídu?)

ZŠ Všemina

Na ZŠ Všemina probíhal v posledním roce mateřské školy adaptační kurz, který spočíval v navštěvování třídy, ve které bude probíhat jejich první školní rok. Kurz probíhal jednou týdně jednu vyučovací hodinu. Děti plnily úkoly a dostávaly také domácí úkoly. Díky tomu, že mateřská škola je ve stejné budově jako 1. stupeň ZŠ nebyl problém s přesunem žáků. Z rozhovoru s vedoucím učitelem zápisu vyplynulo, že bylo jasně viditelné, když žáci nenavštěvovali adaptační kurz. Děti byly více uzavřené a méně komunikativní než děti, které docházely do adaptačního kurzu. Naučily se, jak se chovat během hodiny, že musí dávat pozor, co paní učitelka říká a získávaly základní návyky. Díky tomu pro ně nebyla velká změna, po přechodu z mateřské školy do školní lavice.

ZŠ Jasenná

Děti v ZŠ Jasenná nenavštěvují přípravnou třídu, mají pouze přípravu na 1. třídu v rámci výuky v MŠ grafomotoriku – Metoda dobrého startu. Mateřská škola je umístěna také v obci Jasenná, ale v jiné budově vzdálené asi 1 km od základní školy. Některé děti jsou připraveny lépe, jiné hůř. Paní ředitelka a učitelka zatím nemají zkušenosti s dítětem, které by navštěvovalo adaptační kurz. Na této škole je tato možnost omezena tím, že MŠ a ZŠ jsou od sebe dosti vzdálené a organizace by byla náročná oproti ZŠ Všemina, kde je MŠ součástí ZŠ. Zároveň je paní ředitelka toho názoru, že adaptační kurz je velkým přínosem pro děti a kdyby měla možnost jistě by jej zavedla.

ZŠ Komenského I

Stejně jako v ZŠ Všemina je paní učitelka stejného názoru že navštěvování přípravné třídy má na děti velký vliv. Díky zkušenostem z absolvování přípravy a také díky tomu, že znají paní učitelku, která vede zápis a prostředí ve kterém zápis probíhá, jsou děti mnohem uvolněnější a mohou tak lépe ukázat své dovednosti. Mohou se tak lépe soustředit na vykonávanou činnost, nejsou bojácni a není tak ovlivněn jejich výkon vnějšími vlivy.

Dílčí shrnutí 2. otázky – Adaptační kurzy

V ZŠ Všemina a ZŠ Komenského I děti pravidelně jednou týdně navštěvovaly adaptační kurz. Kurz probíhal od začátku měsíce května do konce června. Byly díky němu připravené a znaly prostředí, ve kterém se nacházely. V ZŠ Všemina z ZŠ Komenského I se učitelky shodly, že adaptační kurz je pro děti velkým přínosem a byly zřejmé rozdíly mezi dětmi, které navštěvovaly a nenavštěvovaly adaptační kurz. V ZŠ Jasenná adaptační kurz vůbec neprobíhal, pouze grafomotorická cvičení – *Metoda dobrého startu* v MŠ. Nebyly předem připravené na prostředí, ve kterém zápis probíhal. I paní učitelka a paní ředitelka jsou toho názoru, že adaptační kurz je pro děti velkým přínosem. Stejně tak statistické vyhodnocení v kvantitativní části výzkumu potvrdilo, že děti, které nenavštěvovaly adaptační kurz, byly méně úspěšné.

Otázka 3 – V případě, že byl doporučen odklad povinné školní docházky, jak reagovali zákonní zástupci?

ZŠ Všemina

Díky spolupráci mateřské školy a školky bývají zákonní zástupci psychicky připraveni, že jejich dítě bude mít pravděpodobně odklad. Zároveň i díky tomu, že se o dané problematice více hovoří a rodiče jsou více informovaní o negativních vlivech vstupu nezralého dítěte do základního vzdělávání, se nestává, že by rodiče byli proti. Také současná doba přispívá k větší informovanosti rodičů v této oblasti a více důvěřují učitelům při rozhodování a doporučování jak k odkladu, tak k řádnému přijetí jako např. v případě rodičů, kteří chtějí dětem tzv. prodloužit dětství.

ZŠ Jasenná

Diagnostika připravenosti a zralosti probíhá v mateřské škole a je plně v kompetenci učitelek tohoto zařízení. Základní škola dostává doporučení na odklad před samotným zápisem a celá problematika je pouze formalitou. Pro každého rodiče je doporučení na odklad vždy citlivou záležitostí, a ne každý s ním počítá a každý potřebuje jinou délku času na zpracování nových informací. V dnešní době jsou negativní reakce ze stran rodičů ojedinělé.

Vzhledem k tomu, že příprava dětí probíhá již v MŠ, rodiče už přichází k zápisu s žádostí o odklad, takže rodiče jsou již psychicky připraveni na to, že jejich dítě bude mít odklad.

ZŠ Komenského I

Rodiče byli na tuto variantu připraveni už z „*předškoláčku*“. Pokud s odkladem nesouhlasí, děti nejsou přijímány do Montessori. V běžných třídách je to problém, u zápisu je to dost pozdě a není prostor pro diagnostiku problémů a důkazy pro rodiče. Je důležitá diagnostika již z mateřské školy a předběžné stanovisko učitelky. Některé znaky nezralosti se dají poznat z pracovního listu a z celého setkání u zápisu. Takové rozhodování bez předchozích, alespoň základních informací o dítěti si může dovolit učitel s letitými zkušenostmi. Záleží na osobnosti učitele, aby dokázal argumentovat a přesvědčit rodiče o tom, co je pro dítě nejlepší.

Dílčí shrnutí 3. otázky – Odklady školní docházky

V současné době a s podporou velkého množství informací a literatury, je většina rodičů seznámena s problematikou odkladů školní docházky a plně důvěřují učitelům a jejich radám. Občas se samozřejmě vyskytnou nenadálé situace. Všichni učitelé při rozhovorovém šetření se shodli, že rodiče jsou předem připraveni na odklad již z MŠ a z adaptačního kurzu nebo „*předškoláčku*“ a nedocházelo ke konfliktům mezi pedagogy a rodiči.

4.5.3 Analýza získaných informací prostřednictvím metody rozhovoru

Strukturovanými rozhovory byly získány tři oblasti o třech otázkách. Každá oblast zastupuje jednu základní školu, na které probíhal zápis k povinné školní docházce. Z jednotlivých šetření bylo zjištěno, že na jednotlivých školách byl zápis k povinné školní docházce rozdílný. Podstatou všech zápisů byl orientační Kern-Jiráskův test školní zralosti, který zahrnoval obkreslení skupiny teček, napodobení písma a kresbu postavy.

Analýza získaných informací je zobrazena v tabulce č. 6 a dále pak jsou jednotlivé části rozhovoru podrobně rozepsány za tabulkou.

Škola	ZŠ Jasenná	ZŠ Všemina	ZŠ Komenského I	ZŠ Montessori
Druh zápisu	Zápis tradiční	Zápis netradiční v pohádkovém prostředí	Zápis netradiční	Zápis netradiční s pomůckou Montessori
Adaptační kurz	Adaptační kurz neprobíhal	Adaptační kurz probíhal	Adaptační kurz probíhal	Adaptační kurz probíhal
Odklad školní docházky	Odklady školní docházky bez problémů	V daném školním roce k žádným odkladům nedošlo	Odklady školní docházky bez problémů	Odklady školní docházky bez problémů

Tabulka č. 6 – Zobrazení zápisů, kurzů a odkladů

Na ZŠ Všemina probíhal zápis netradiční formou v pohádkovém prostředí „Školštejn“. Prostor, ve kterém zápis probíhal, bylo dětem známé z adaptačního kurzu. Celý zápis byl pod vedením učitelky, která vedla také adaptační kurz a nápomocné jí byly děti z pátého ročníku (hraběnky).

V ZŠ Jasenná probíhal zápis tradiční formou pomocí orientačního Kern Jiráskova testu školní zralosti. Adaptační kurz zde neprobíhal, děti absolvovaly v rámci MŠ grafomotorická cvičení – Metoda dobrého startu a poté přicházely do neznámého prostředí. Paní učitelka, která zápis vedla, je toho názoru, že adaptační kurz je velkým přínosem i přesto, že s přípravnou třídou zkušenosti nemá.

V ZŠ Montessori Komenského I ve Zlíně probíhal zápis rozděleně. V části Montessori děti pracovaly s pomůckou a vyplňovaly dotazník v klasické části pak probíhal stejně bez práce na pomůcce. Zápis byl doplněn dotazníkem a pracovním listem s orientačním testem školní zralosti.

V jednotlivých školách jsou jiné možnosti a zvyky. Každá paní ředitelka má jiné vize a představy o tom, jaká by její škola měla být a díky tomu jsou zápisy tak různorodé. Na první pohled se to může zdát matoucí a možná i nevýhodné, jsou zde však otevřené možnosti pro rodiče a jejich děti. Každý jsme jiný, a to platí nejen u dospělých, ale i u dětí. A mohou

tak svému dítěti dopřát to nejlepší a možnost volby. Dnes již není nutné jít k zápisu do spádové školy a je možno si vybírat dle libosti. Velkým pomocníkem ve výběru je ŠVP sloužící pro přehled možností a nabídek školy.

Další částí rozhovoru byla otázka, vlivu adaptačního kurzu na zápis. Dotazovaní u všech škol jsou stejného názoru, že adaptační kurz na výslednost zápisu. Děti jsou díky předchozím zkušenostem a znalosti prostředí klidnější a více se soustředí na jednotlivé úkoly, které na ně čekaly. Mohou tzv. lépe prodat své zkušenosti a znalosti. I my dospělí víme, že neznámé a neosahané buď prostředí, předměty nebo jevy jsou pro nás více stresující a omezují naše možnosti, ovlivňují chování a uvažování a u dětí je to naprosto identické. Také na počátku roku je start pro děti a učitele mnohem snazší. Obě skupiny se navzájem znají a vědí, co od sebe očekávat a jaké mají děti speciální potřeby učení.

Poslední otázkou rozhovoru byly reakce rodičů při doporučení o odkladu školní docházky. Toto téma je neustále široce diskutované téma, zejména v laické veřejnosti, a to v rodičovské oblasti. Avšak z našeho šetření vyplynulo, že rodiče jsou na tuto možnost a skutečnost již psychicky připraveni z MŠ, kde pomocí diagnostické činnosti učitelů analyzují schopnosti a dovednosti jednotlivých dětí. Pro rodiče je to jistě příjemnější, než být postaven u zápisu tzv. „před hotovou věc“. Mohou tak na nově vzniklou situaci lépe připravit nejen sebe, ale i jejich potomka. Často obdarovávají své ratolesti k Vánocům, či narozeninám aktovkami a penály. Děti se těší, neustále se o tom v domácnosti mluví. Poté, když u zápisu slyší najednou, že do školy ještě nepůjdou, mohou být smutné, velmi překvapené a cítit se méněcenně. I proto, že nebudou ve třídě s kamarády, které si našli ve školce ve svém věku a tvoří jednu partu. Jsou však případy, kdy rodič i přes předchozí upozornění nebere zřetel a trvá na svém rozhodnutí. Mohou za to buď vlastní ambice a touha mít dokonalé dítě. Nebo vliv okolí. Matky se setkávají, sdílejí si navzájem zkušenosti, názory a rady. Pocit že jedna z nich bude vybočovat může způsobovat nelibost vůči návrhu k odkladu. V takové situaci pocit jinakosti ve společnosti může způsobit, že maminka zapomene na potřeby dítěte a staví před ně potřeby své, společenské. Předčasné přijetí dítěte může mít velmi negativní dopady na budoucí vzdělávání. Nicméně v dnešní době se takové situace stávají už jen zřídka i díky tomu, že se o problematice více mluví a k dostání je mnoho publikací a informací.

4.6 Diskuse

Výzkumná část diplomové práce *Připravenost dětí pro vstup do základního vzdělávání* je členěna na dvě části. Učinili jsme tak z důvodu dvojího druhu výzkumu. Design výzkum je kvantitativně-kvalitativní a pro větší přehlednost jsme se rozhodli pro toto členění. Kvantitativní část se zabývá dotazníkovým šetřením v oblasti úspěšnosti při zápisu na jednotlivých školách. V tabulce č. 1 nalezneme přehled veškerých dat získaných dotazníkem. Tabulka je zmenšená pro větší přehlednost a detailní naleznete v příloze č. 4. Zkoumali jsme výzkumné otázky. První otázkou bylo které pohlaví je úspěšnější při zápisu k povinné školní docházce. Výzkumným šetřením jsme došli k závěru, že dívky byly úspěšnější než chlapci. Druhou výzkumnou otázkou bylo, zda má vliv demografické umístění školy. Zkoumali jsme vliv mezi obcí a městem vzhledem k úspěšnosti při zápisu k povinné školní docházce. Došli jsme k závěru, že ve městě jsou děti úspěšnější než v obcích o 3 %. Výsledek šetření je statisticky nevýznamný a není rozdíl v úspěšnosti mezi městem a obcí. Třetí otázkou bylo zkoumání vlivu adaptačních kurzů na úspěšnost u zápisu. Poslední otázku jsme oddělili do zvláštní kapitoly „statistické vyhodnocení“. Ke zkoumání jsme použili statistickou metodu chí-kvadrát a ověřovali jsme platnost hypotézy. Zabývali jsme se mírou návštěvnosti adaptačního kurzu. Podle analýzy dat v grafu č. 4 a tabulce č. 4 jsme zjistili, že v ZŠ Jasenná tento kurz vůbec neprobíhal a v ZŠ Všemina byla návštěvnost plná. Ve Zlínské škole Montessori a Komenského I byla návštěvnost téměř maximální a je zřejmé, že ve městě je adaptační kurz více dostupný. Po zobrazení míry návštěvnosti jsme ověřovali jsme pokračovali ověřováním hypotézy, zda má vliv adaptační kurz na úspěšnost u zápisu. Po důkladných propočtech v tabulce č. 5 jsme učinili závěry a přijali alternativní hypotézu, tedy že adaptační kurz ovlivňuje úspěšnost a připravenost dítěte. Také v teoretické části práce jsme se zmiňovali o pozitivním vlivu na školní připravenost dítěte před nástupem k povinnému základnímu vzdělávání.

Druhou částí je kvalitativně orientovaný výzkum, ze kterého vzešly tři oblasti šetření na třech potažmo čtyřech školách. Výsledkem je zhodnocení třech otázek a získaných odpovědí z rozhovorů s učiteli. První z otázek byl druh zápisu na dané škole. Jednotlivé zápisy byly velmi různorodé a byly využity jak tradiční, tak i netradiční metody plus na jedné škole děti pracovaly také s Montessori pomůckou. Alternativní metoda výuky dle Montessori se v současnosti velmi rozšiřuje nejen ve školách takto zaměřených, ale spousta škol využívá některých prvků této metody. Druhou otázkou bylo, zda ovlivňuje adaptační

kurz úspěšnost u zápisu dítěte. Z analýzy jednotlivých získaných informací vyšlo, že pedagogové na všech školách se jednohlasně shodli, že účast v adaptačním kurzu je velkým přínosem pro každé dítě. Poslední otázkou bylo zjištění reakce rodičů, když se dozvěděli, že jejich potomek nastoupí k povinné školní docházce až následující školní rok. Po analýze získaných dat jsme došli k závěru, že v dnešní době díky dobré komunikaci mezi základní a mateřskou školou, již nedochází k negativním reakcím ze strany rodičů, protože jsou již dopředu psychicky připraveni na tuto skutečnost. Dalším vlivem je také větší informovanost mezi rodiči díky dostupnějším informacím a množství literatury pro rodiče předškoláků. Otázky jsou rozděleny podle odpovědí do tří částí a každá část je zakončena dílčím shrnutím a předchází jim charakteristiky jednotlivých škol.

V závěru empirické části jsou přiloženy přílohy s ukázkami zápisových listů z všech tří škol. Obsahují vyplněné dotazníky, které vyplňovali učitelé při zápisu. Pracovní listy, se kterými pracovaly děti. Dále jsme do příloh zahrnuli vzory dotazníků a zápisový arch pro evidenci odpovědí při rozhovorovém šetření, kterých bylo během výzkumu využito a také tabulku, která obsahuje veškerá data dotazníky získaná.

Závěr

Připravenost dětí pro vstup do základního vzdělávání je diplomová práce zabývající se problematikou zápisu do první třídy a oblastmi s ní spojenou. Zápis do 1. třídy je velmi důležitým dnem v životě dítěte a rodiče (zákonného zástupce). Správná diagnostika školní zralosti a připravenosti je velmi důležitá pro úspěšný start dítěte ve škole a budoucím životě. Odklad školní docházky je nutné důkladně zvážit a v případě, že si rodič není jistý, obrátit se na odborníky. V případech předčasně přijatého dítěte k povinné školní docházce, dochází k situacím, kdy je dítě vráceno zpět do mateřské školy, nebo z důvodu nedostatečného hodnocení v druhém pololetí je nuceno opakovat ročník. Může to negativně ovlivnit budoucí vzdělávání a život jedince. V úvodu práce jsme si stanovili cíle a poté jsme se je snažili co nejlépe naplnit. Diplomová práce je členěna na dvě části, a to teoretickou a empirickou.

V první polovině, teoretické části práce, jsme se zabývali jednotlivými oblastmi zralosti a připravenosti dítěte před vstupem k povinné školní docházce. Zaobírali jsme se zralostí školní, fyzickou, kognitivní, emocionální a sociální. Naleznete zde přehled o vývoji dětské kresby a laterality, které jsou součástí zápisu a slouží k jejímu posuzování a diagnostikování. Dále jsme sepsali přehled informací spojených se zápisem dítěte, na co je důležité pamatovat, co by mělo dítě umět a jaké jsou povinnosti a práva zákonných zástupců. Jaké dokumenty jsou potřebné doručit řediteli školy před zápisem a v případě odkladu školní docházky. Také jsme zde uvedli přehled možností pro zákonné zástupce o výběru školy. Soupis alternativních škol a vzdělávacích programů. Dále jsme se zabývali posuzováním a diagnostikou školní zralosti. Jejimi metodami, postupy a s tím související školní zralostí a nezralostí dítěte. Důvody školní nezralosti a dopady na dítě v případě, že je přijato předčasně a také dítě, které je přijato zbytečně pozdě. Doplnili jsme také řešení vzniklých situací a jak takové dítě podporovat. V neposlední řadě zde naleznete druhy zápisů, odklady povinné školní docházky, přípravné třídy a adaptační kurzy.

V druhé polovině, empirické části práce, jsme se zabývali analýzou úspěšnosti dětí při zápisu k povinné školní docházce. Po stanovení cílů práce jsme provedli výzkum na třech základních školách ve Zlínském kraji. Školy se nacházejí v obcích Všemina a Jasenná a jedna dělená na dvě části v krajském městě Zlín. Zlínská škola je dělena na dvě části na klasickou základní školu a školu alternativní Montessori. Jednotlivé zápisy byly velmi různorodé a probíhaly v odlišném harmonogramu. Vzhledem k voleným druhům získávání

informací proběhl výzkum kvalitativně-quantitativní. Empirickou část jsme dle toho rozdělili. Quantitativně orientovaný výzkum zahrnuje dotazníkové šetření, porovnání úspěšnosti mezi pohlavími. Také jsme komparovali rozdíl v úspěšnosti ve školách obecních a městských. V závěru kvantitativní části jsme použili statistické vyhodnocení hypotézy, zda adaptační kurz ovlivňuje, či neovlivňuje úspěšnost dítěte u zápisu k povinné školní docházce. Kvalitativní část se zabývá rozhovorovým šetřením, jež bylo realizováno s učiteli a řediteli, kteří vedli zápis. Závěrečné vyhodnocení přineslo tři oblasti otázek. Oblastmi byly druhy zápisů, vliv adaptačního kurzu z pohledu učitele a reakce rodičů na rozhodnutí o odkladu školní docházky. Komparovali jsme odpovědi, provedli dílčí zhodnocení a v závěru kvalitativní části výzkumu analýzu všech získaných informací.

Nyní můžeme konstatovat, že během zpracovávání, jak teoretické, tak empirické části se nám podařilo odpovědět na výzkumné otázky, problémy a ověřit stanovené hypotézy. Shrnout to nejdůležitější z dané problematiky, doplnit si vědomosti o zralosti a připravenosti dítěte k nástupu k povinné školní docházce. A poskytnout soubor informací pro ostatní. Byly využity literární zdroje a internetové prameny a rozhovory s odborníky.

Téma práce jsem si vybrala z důvodu poskytnout informace o problematice zápisů k povinné školní docházce pro všechny (zejména rodiče předškoláků), které toto téma zajímá. Pak také z důvodu vlastního obohacení a touhy poznání problematiky školní zralosti a připravenosti a budoucímu rozvíjení učitelské kariéry.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lucie Gajdošíková
Katedra:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	prof. PhDr. Eva Šmelová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Přípravenost dětí pro vstup do základního vzdělávání
Název v angličtině:	The readiness of children for the start of compulsory school attendance.
Anotace práce:	Souhrn informací o problematice zápisů k povinné školní docházce, odkladech povinné školní docházky a úspěšnosti dětí při zápisu na třech základních školách. Přehled školní připravenosti a zralosti, co by dítě mělo umět, než nastoupí do školy. Úskalí spojená jak s předčasně přijatými dětmi, tak s dětmi, které zbytečně absolvují odklad školní docházky. Řešení situací, které v souvislosti s tím mohou nastat.
Klíčová slova:	školní připravenost, školní zralost, úspěšnost, zápis k povinné školní docházce
Anotace v angličtině:	Summary of information about enrolling in compulsory school attendance and postponement of school attendance. Enrollment success in three primary schools. Overview school readiness. What have to be able to and know every children befor start going to school. Problems about children which are accepted to school very early and about children which are accepted to school very late and how to fix it.
Klíčová slova v angličtině:	school readiness, success in enrolling in compulsory schooling, enrolling in compulsory school attendance
Přílohy vázané v práci:	Vzory dotazníků a pracovních listů ze zápisu, tabulka získaných dat. Vzory dotazníků a záznamu rozhovoru použitých při výzkumném šetření.
Rozsah práce:	64 stran
Jazyk práce:	Český jazyk

Seznam použité literatury a zdrojů

1. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. 2. vydání. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0793-9.
2. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina, Eva DANDOVÁ, Jana KRATOCHVÍLOVÁ, Hana NÁDVORNÍKOVÁ, Zora SYSLOVÁ a Lenka ŠULOVÁ. *Školní zralost a její diagnostika*. Praha: Raabe, 2017. Školní zralost. ISBN 978-80-7496-319-3.
3. OTEVŘELOVÁ, Hana. *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1092-4.
4. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
5. ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1999. ISBN 80-7067-953-0.4
6. MLČÁKOVÁ, Renata. *Grafomotorika a počáteční psaní*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2630-4.
7. BUDÍKOVÁ, Jaroslava, Pavla KUNCOVÁ a Patricie KRUŠINOVÁ. *Je vaše dítě připraveno do první třídy? [co potřebuje budoucí prvňáček umět a znát]*. Brno: Computer Press, 2004. Rozvoj osobnosti (Computer Press). ISBN 80-7226-637-3.
8. LINHARTOVÁ, Dana. *Psychologie pro učitele I: obecná, vývojová a pedagogická psychologie*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 1998. ISBN 80-7157-315-9.
9. PLEVOVÁ, Irena. *Kapitoly z vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1412-0.
10. UŽDIL, Jaromír. *Čáry, klikyháky, paňáci a auta: výtvarný projev a psychický život dítěte*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-599-7.

11. PIAGET, Jean a Bärbel INHELDER. *Psychologie dítěte*. Vyd. 5., V nakl. Portál 4. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-263-8.
12. ČAČKA, Otto. *Psychologie dítěte*. Tišnov: Sursum, 1994. ISBN 80-85799-03-0.
13. DANDOVÁ, Eva, Jana KROPÁČKOVÁ, Hana NÁDVORNÍKOVÁ, Daniela PRAVCOVÁ a Irena PŘÍKAZSKÁ. *Školní zralost a odklady školní docházky*. Praha: Raabe, [2018]. Školní zralost. ISBN 978-80-7496-373-5.
14. ŽÁČKOVÁ, Hana a Drahomíra JUCOVIČOVÁ. *Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole*. 5. vyd. Praha: D + H, 2007. ISBN 978-80-903869-3-8.
15. PUGNEROVÁ, Michaela a Ivana DUŠKOVÁ. *Z předškoláka školákem*. Ilustroval Martina VAŇKOVÁ. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0573-1.
16. KUTÁLKOVÁ, Dana. *Jak připravit dítě do 1. třídy*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4856-6.
17. MERTIN, Václav a Ilona GILLERNOVÁ, ed. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Třetí vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0977-5.
18. BENÍŠKOVÁ, Tereza. *První třídou bez pláče*. Praha: Grada, 2007. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-1906-1.
19. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie školního dítěte*. Praha: Univerzita Karlova, 1995.
20. BUČILOVÁ KADLECOVÁ, Jana, KREJČOVÁ, Lenka a Václav MERTIN, ed. *Pedagogická intervence u žáků ZŠ: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni ...* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010-. Meritum (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-603-5.
21. SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004.
22. ŠMELOVÁ, Eva, Alena PETROVÁ a Eva SOURALOVÁ. *Připravenost dětí k zahájení povinné školní docházky v kontextu současného kurikula*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3345-5.

23. ŠMELOVÁ, Eva a Michaela PRÁŠILOVÁ. *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1302-4.
24. ŠMELOVÁ, Eva. *Unreserved acceptance in child's education*. Přeložil Tomáš VACEK. Olomouc: Palacký University Olomouc, 2019. ISBN 978-80-244-5605-8.
25. ŠMELOVÁ, Eva, Eva SOURALOVÁ a Alena PETROVÁ. *Social aspects of elementary school inclusion in the context of international research*. Přeložil Tomáš VACEK. Olomouc: Palacký University Olomouc, 2017. ISBN 978-80-244-5155-8.
26. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
27. Zákon o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). 561/2004 Sb. aktualizace 2020, dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-25-8-2020>.
28. KOLMAN, Petr. *Obec, vesnice, města, městečka, městyse*. Česká škola [online]. Praha: Albatros media, 2007, 2007 [cit. 2021-04-04]. Dostupné z: <http://www.ceskaskola.cz/2007/01/petr-kolman-obce-vesnice-mesta-mestecka.html>
29. LEŽALOVÁ, Renata. *Odklady povinné školní docházky*. In: Metodický portál RVP: inspirace a zkušenosti učitelů [online]. 08.12.2010, Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/wpcontent/upload/prilohy/9883/odklady_povinne_skolni_dochazky___clanek_ke_stazeni.pdf

Seznam příloh

Příloha 1 – Vzory zápisových listů jednoho dítěte ZŠ Všemina, obr. 1-4.

Příloha 2 – Zápisový list ZŠ Jasenná, obr. 5.

Příloha 3 – Vzory zápisových listů jednoho dítěte ZŠ Komenského I, obr. 6-9.

Příloha 4 – Přehledová tabulka veškerých získaných dat.

Příloha 5 – Vzory dotazníků.

Příloha 6 – Vzorový arch pro zaznamenávání rozhovorů.

Příloha 1

Obr. 1

ZŠV 12/2019

Dotazník školní zralosti k zápisu do první třídy

Jméno a příjmení žáka:

Narozen:

Bydliště: VŠEHINA

Z uvedených projevů podtrhněte ty, které se u dítěte projevují.

- Neorientuje se v základních údajích: jméno – věk - bydliště
- Nechce odejít od rodičů, brání se, pláče.
- Nenavazuje kontakt, nemluví, je bázlivé, omezená slovní zásoba
- Chování - bez zábran přílišná uvolněnost – strach – neklid – odmítá pracovat
- Snadno se rozptýlí, je nesoustředěné.
- Bez pomoci není schopno plnit příkazy.
- Přerušuje práci, odmítá pracovat, vstává z místa, zpívá si, breptá.
- Celkově se jeví se jako příliš dětské, hravé, rozumově opožděné.
- Má potíže s vyjadřováním, má malou slovní zásobu.
- Má problémy s výslovností: r, ř, sykavky, k, b, d, m, n. zadrhávání
- Špatný řečový projev – není plynulý, zadrhává, koktá, mluví překotně
- Má problémy s gramatikou – nesprávný slovosled, časování, skloňování
- Má problémy s určováním geometrických tvarů.
- Má problémy s určováním barev
- Problémy s prostorovou orientací: vlevo - vpravo, vzadu - vpředu, nahoře - dole
- Problémy v matematických pojmech méně-více, určení počtu, číselnou řadu uvádí do.....
- Při kreslení - kreslení levou rukou, nesprávné držení tužky, celková neobratnost v jemné motorice
- Tempo práce – pomalé - zbrklé
- Jiné výraznější projevy:

Datum: 2. 4. 2019

Vyplnil(a):

(Na zadní stranu dotazníku necháme dítě namalovat lidskou postavu, pokud je podezření na výskyt některé vady, vyplníme s dítětem celý Jiráskův-Kernův dotazník)

Obr. 2

ST ŠKOLNÍ ZRALOSTI

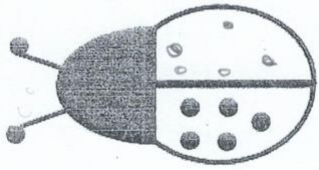
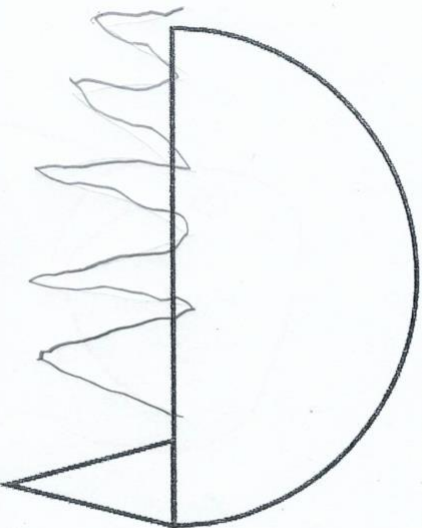
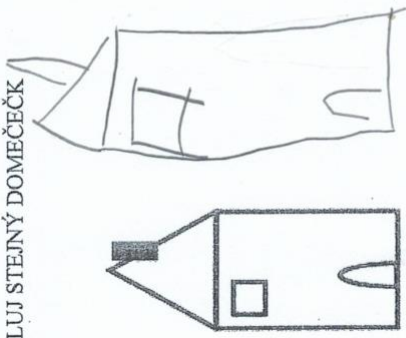
éno a příjmení žáka : _____

klad : NASTUPUJE V ŘÁDNÉM TERMÍNU BYL NAVRHUJE SE Poznámky:

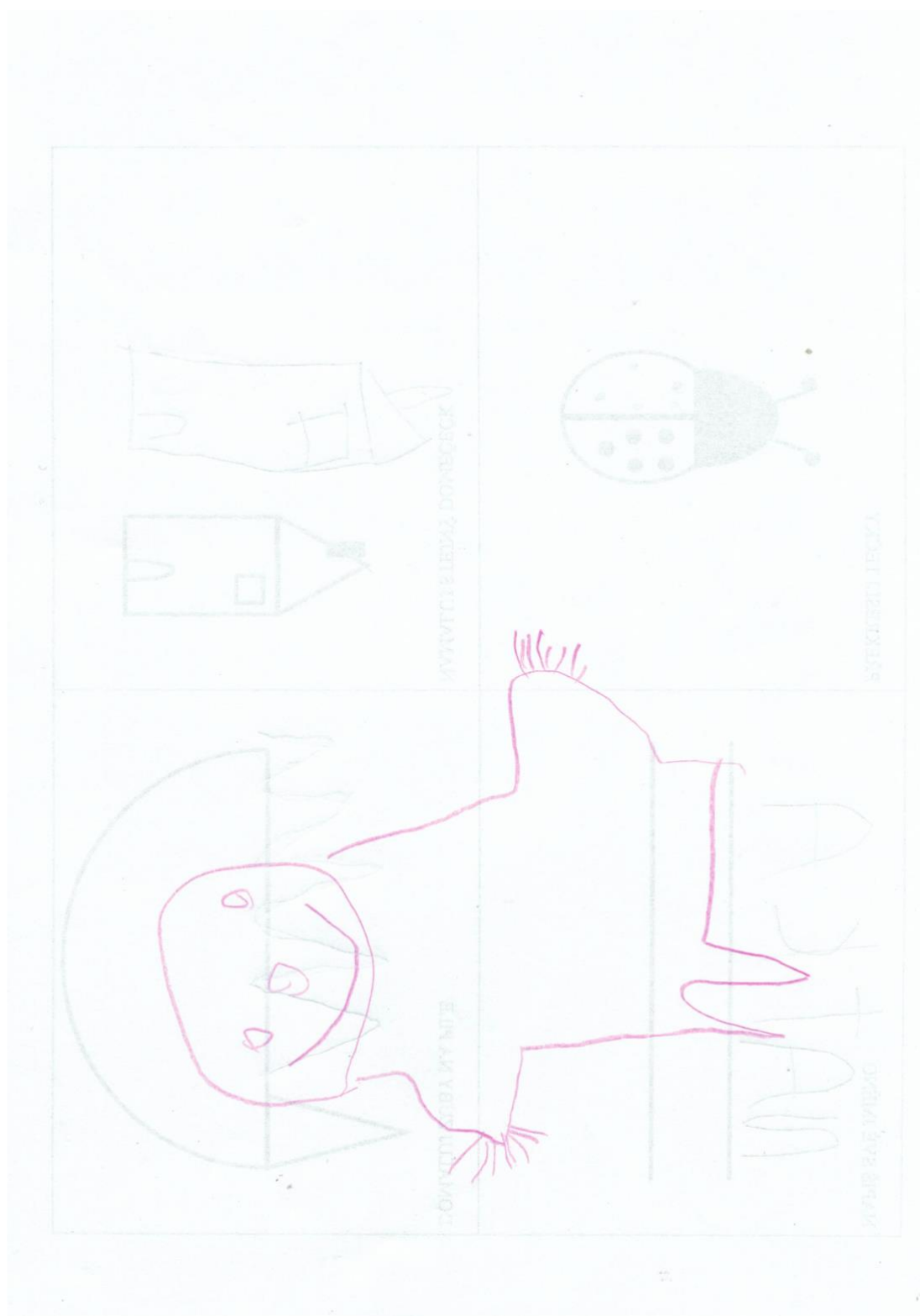
Grafomotorická vyspělost:

vedoucí ruka	PRAVÁ	LEVÁ	
úchop tužky	SPRÁVNÝ	ŠPATNÝ	
tvar písmen	SPRÁVNÝ	ŠPATNÝ	
tah při psaní	SPRÁVNÝ	ŠPATNÝ	
styl psaní	SPRÁVNÉ	ZRCADLOVÉ	
překreslení teček:			
počet	SPRÁVNĚ	S CHYBOU	
umístění	SPRÁVNĚ	S CHYBOU	
píla	ZUBY	OBLOUKY	
domeček	SPRÁVNĚ	S CHYBOU	
Sociální zralost:			
sebeobsluha	ANO	NE	
kontakt	NAVÁZAL	HLEDÁ OPORU U RODIČŮ	
chování	V NORMĚ	DRZÉ	BÁZLIVÉ BEZ ZÁBRAN
pozornost	UDRŽÍ	NEUDRŽÍ	
tělesná zralost	ANO	NE	
barvy	ZÁKLADNÍ	OSTATNÍ	NEZNÁ
čísllice	POZNÁ	NEPOZNÁ	
přiřazení počtu k číslu	ANO	NE	
počítá	0-10	10-20	VÍCE
logická řada	ANO	NE	
tvary	ANO	NE	
tělesa	ANO	NE	
písmena	ANO	NE	
třídění podle znaků	ANO	NE	
čtení	ANO	NE	
sluchová analýza, rytmus	ANO	NE	

Obr. 3

NAPIŠ SVÉ JMÉNO NATKA	PŘEKRESLI TEČKY
DOMALUJ ZUBY NA PILE 	NAMALUJ STEJNÝ DOMEČEK

Obr. 4

Příloha 2

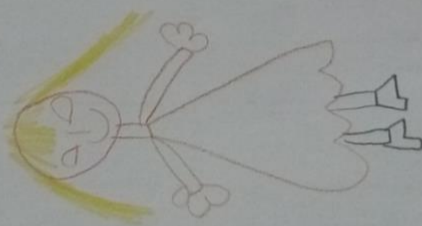
Obr. 5

Orientační test školní zralosti
(Modifikace testu Artura Kerna)

Jméno dítěte: _____ Věk: r. měs.

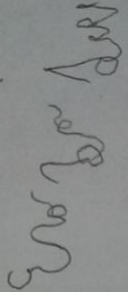
Datum narození: _____ Datum vyšetření: _____

1. Tady nakreslí nějakého pána. Tak, jak to umíš.

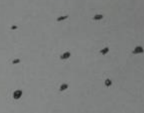
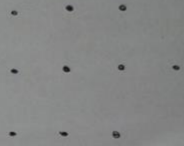

2. Podívej se, tady je něco napsáno. Ty ses ještě psát neučil, ale zkus to, jestli bys to taky uměl. Hezky se dívej, jak je to napsané a tadyhle vedle (vpravo) na to prázdňné místo to tak napíš.

Eva je du.

3. Tady jsou takové puntíky. Zkus to tadyhle vedle nakreslit zrovna tak.

Příloha 3

Obr. 6

TEST ŠKOLNÍ ZRALOSTI..

Jméno a příjmení žáka : _____

Odklad : NASTUPUJE V ŘÁDNÉM TERMÍNU BYL NAVRHUJE SE

Grafomotorická vyspělost:

Poznámky:

<i>vedoucí ruka</i>	PRAVÁ ✓	LEVÁ		
<i>úchop tužky</i>	SPRÁVNÝ ✓	ŠPATNÝ		
<i>tvar písmen</i>	SPRÁVNÝ ✓	ŠPATNÝ		
<i>tah při psaní</i>	SPRÁVNÝ ✓	ŠPATNÝ		
<i>styl psaní</i>	SPRÁVNĚ ✓	ZRCADLOVÉ		
překreslení teček:				
<i>počet</i>	SPRÁVNĚ ✓	S CHYBOU		
<i>umístění</i>	SPRÁVNĚ ✓	S CHYBOU		
<i>pila</i>	ZUBY ✓	OBLOUKY		
<i>domeček</i>	SPRÁVNĚ ✓	S CHYBOU		
Sociální zralost:				
5b {	<i>sebeobsluha</i>	ANO ✓	NE	
	<i>kontakt</i>	NAVÁZAL ✓	HLEDÁ OPORU U RODIČŮ	
	<i>chování</i>	V NORMĚ ✓	DRŽÍ	BÁZLIVÉ BEZ ZÁBRAN
	<i>pozornost</i>	UDRŽÍ ✓	NEUDRŽÍ	
<i>tělesná zralost</i>	ANO ✓	NE		
<i>barvy</i>	ZÁKLADNÍ	OSTATNÍ ✓	NEZNÁ	
<i>číslice</i>	POZNÁ ✓	NEPOZNÁ		
<i>přiřazení počtu k číslu</i>	ANO ✓	NE		
<i>počítá</i>	0-10	10-20	VÍCE ✓	
<i>logická řada</i>	ANO ✓	NE		
<i>tvary</i>	ANO ✓	NE		
<i>tělesa</i>	ANO	NE ✓		
<i>písmena</i>	ANO ✓	NE		
<i>třídění podle znaků</i>	ANO ✓	NE		
<i>čtení</i>	ANO	NE ✓		
<i>sluchová analýza, rytmus</i>	ANO ✓	NE		

Obr. 7

BODOVÁNÍ DLE KRITÉRIÍ

Neformální část zápisu (plnění výstupů RVP)

40b.

Spádovost

0b.

Sourozenec ve škole k 1.8.2018

0b.

Sdílení alternativního pedagogického přístupu

40b.

Celkem bodů: 80b.

Obr. 8

NAPIŠ SVÉ JMÉNO: EMA

PŘEKRESLI TEČKY:

5b.

5b.

PŘEPIŠ, CO VIDIŠ:

by lavi.	by lavi
----------	---------

5b.

DOMALUJ ZUBY NA PILE:

5b.

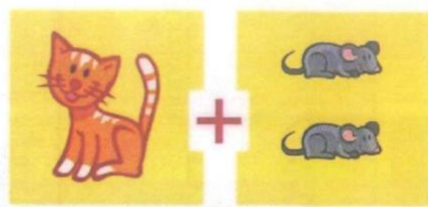
KRESLI TYTO OBRÁZKY:

Δ	X	●	Δ	X	●	Δ	X	●
---	---	---	---	---	---	---	---	---

1b.

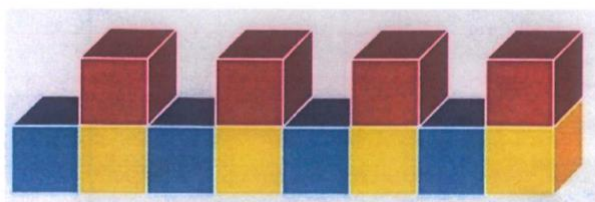
Obr. 9

ZAPIŠ POČET ZVÍŘÁTEK

56.

POSTAV Z KOSTEK STAVBU

56.

NAKRESLI POSTAVU

56.

Doporučení : 45.

Příloha 4

Pořadí dítěte	Pohlaví dítěte	Věk dítěte	Absolvování přípravné třídy	Přijetí k povinné školní docházce	Přijetí na klasickou ZŠ / Montessori
1.	Dívka	6	ne	ne	Klasická
2.	Dívka	6	ne	ano	Klasická
3.	Chlapec	6	ne	ne	Klasická
4.	Chlapec	6	ne	ano	Klasická
5.	Chlapec	6	ne	ano	Klasická
6.	Dívka	6	ne	ano	Klasická
7.	Dívka	6	ne	ano	Klasická
8.	Dívka	6	ne	ano	Klasická
9.	Dívka	6	ne	ano	Klasická
10.	Chlapec	6	ne	ano	Klasická
11.	Dívka	5	ne	ne	Klasická
12.	Chlapec	6	ne	ano	Klasická
13.	Chlapec	5	ne	ne	Klasická
14.	Dívka	6	ne	ano	Klasická
15.	Dívka	5	ne	ne	Klasická
16.	Dívka	6	ne	ano	Klasická
17.	Chlapec*	7	ne	ano	Klasická
18.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
19.	Dívka	6	ne	ano	Klasická
20.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
21.	Chlapec	5	ne	ano	Klasická
22.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
23.	Dívka	5	ne	ano	Klasická
24.	Chlapec	5	ne	ano	Klasická
25.	Dívka	5	ne	ano	Klasická
26.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
27.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
28.	Chlapec	5	ano	ano	Klasická

29.	Chlapec	5	ano	ano	Klasická
30.	Dívka	6	ano	ano	Montessori
31.	Chlapec*	7	ano	ano	Montessori
32.	Dívka	7	ano	ano	Montessori
33.	Chlapec	6	ano	ne	Montessori
34.	Dívka	7	ano	ano	Montessori
35.	Dívka	7	ano	ano	Montessori
36.	Chlapec	7	ano	ano	Montessori
37.	Chlapec	7	ano	ano	Montessori
38.	Chlapec	7	ano	ano	Montessori
39.	Dívka	7	ano	ano	Montessori
40.	Dívka	6	ano	ano	Montessori
41.	Chlapec	6	ano	ano	Montessori
42.	Dívka	7	ano	ne	Montessori
43.	Dívka	7	ano	ano	Montessori
44.	Chlapec	7	ano	ano	Montessori
45.	Dívka	6	ano	ano	Montessori
46.	Dívka	7	ano	ano	Montessori
47.	Chlapec	7	ano	ne	Montessori
48.	Chlapec	7	ano	ano	Montessori
49.	Chlapec	7	ano	ano	Montessori
50.	Chlapec	7	ano	ano	Montessori
51.	Dívka	7	ano	ano	Montessori
52.	Dívka*	7	ano	ano	Montessori
53.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
54.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
55.	Chlapec	5	ne	ne	Klasická
56.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
57.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
58.	Chlapec*	7	ano	ano	Klasická

59.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
60.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
61.	Chlapec	6	ne	ne	Klasická
62.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
63.	Dívka	5	ne	ne	Klasická
64.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
65.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
66.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
67.	Dívka	7	ano	ano	Klasická
68.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
69.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
70.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
71.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
72.	Chlapec	6	ne	ano	Klasická
73.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
74.	Chlapec	7	ano	ano	Klasická
75.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
76.	Dívka*	7	ano	ano	Klasická
77.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
78.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
79.	Chlapec	6	ne	ano	Klasická
80.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
81.	Dívka	6	ano	ne	Klasická
82.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
83.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
84.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
85.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
86.	Chlapec	5	ne	ne	Klasická
87.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
88.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
89.	Chlapec	5	ne	ne	Klasická
90.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická

91.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
92.	Dívka	7	ano	ano	Klasická
93.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
94.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
95.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
96.	Dívka*	7	ano	ano	Klasická
97.	Chlapec	6	ne	ano	Klasická
98.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
99.	Chlapec	6	ne	ano	Klasická
100.	Dívka	5	ano	ano	Klasická
101.	Chlapec	6	ano	ano	Klasická
102.	Dívka	6	ano	ano	Klasická
103.	Chlapec	5	ano	ne	Klasická

Zlín
Zlín

ZŠ Jasenná

ZŠ Všemina

ZŠ Montessori – netradiční zápis v kombinaci s pomůckami

ZŠ Komenského I – netradiční zápis

Žáci označení * byli u zápisu po odkladu

Přehledová tabulka všech získaných dat

Příloha 5

Dobrý den, do rukou se Vám dostal dotazník, který slouží pro tvorbu mé diplomové práce. Prosím Vás o jeho vyplnění.
U otázek, kde máte na výběr, prosím zakroužkujete.

1. Pohlaví dítěte.

Dívka Chlapec

2. Navštěvovalo Vaše dítě přípravnou třídu?

☒ Ano ☐ Ne

3. Věk dítěte.

6

4. Bude Vaše dítě přijato na klasickou ZŠ nebo Montessori?

Klasická Montessori

5. Bylo Vaše dítě přijato k povinné školní docházce?

☒ Ano ☐ Ne

Mnohokrát děkuji za vyplnění dotazníku a za Váš čas.

Lucie Gajdošíková – studentka Univerzity Palackého v Olomouci.

Dobrý den, do rukou se Vám dostal dotazník, který slouží pro tvorbu mé diplomové práce. Prosím Vás o jeho vyplnění.
U otázek, kde máte na výběr, prosím zakroužkujete.

1. Pohlaví dítěte.

☒ Dívka ☐ Chlapec

2. Navštěvovalo Vaše dítě přípravnou třídu?

Ano ☒ Ne

3. Věk dítěte.

6

4. Bylo Vaše dítě přijato k povinné školní docházce?

Ano ☒ Ne

Mnohokrát děkuji za vyplnění dotazníku a za Váš čas.

Lucie Gajdošíková – studentka Univerzity Palackého v Olomouci.

Příloha 6

OTÁZKY K ROHOVORU O ZÁPISU DÍTĚ

• JAKÉ ÚKOLY DĚLAJÍ DĚTI U NETRADIČNÍHO ZÁPISU?

- hrát šachy => raab
- hrát šachy => děti z 5. ročníku a učitelka šachy
- na louci dostanou šachy a šachy, 2. pou přejde do hrady šachy
- toto => šachy
- lidé se zápisu

• BYLO ZNAT, KDO ŽE DÍTĚ NENAVŠTĚVOVALO PŘÍPRAVNOU TRŽBU?

ano bylo. adaptační kurz, který probíhá v předškolní přípravě 1h týdně, zadání 2h, postřehy školy, školy učí učitel 1. třídy!
kombinace tradiční / netradiční zápis

• V PŘÍPADĚ, ŽE BYL DOPORUČEN ODKLAD POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY, JAK RODIČE REAGOVAT?

BYLI STEJNĚHO NÁZORU NEBO I TŘES DOPORUČENÍ CHTĚLI PROSADIT PŘIVETÍ DÍTĚTE?

- v pracovní době nepřesvědčí
- na se školce se doporučí vzhled, rodiče už jsou připraveni psychicky.